یادەوەریی کانی شاعیرکی نوخواز و ئەمانی خانقای میرزای میران ئیبراهام..2.. ناز حسن

- بەشی دووەم و کۆتایی

_ کۆمۆنیزم و کۆمەڵگای کوردەواری

بە دەستپێکردنی نووسینی ئەو بەشە بە چەند پرسیارێکی گرینگ دەست پێدەکەم و دواتر هەوڵدەدەم ، وەک نووسەرێکی چەپ و مارکسیست لە ئابڕووداو بپەسی ئەزموونی خەم کە لەو نەوەندا تەمەنکم تیا بەسەر بردووە ، وەڵامی پرسیارەکان بدەمەوە .. کۆمەڵگای کوردەواری بە سیاسی و غەیرە سیاسی و نوخبە و خوێندەوار و چینی کرێکار و زەحمەتکێش و تەواوی کۆمەڵگە چۆن لە سۆشیالیزم و کۆمۆنیزم گەیشتوون ؟ هۆکاری هەزم نەکردنی فیکرەی سۆشیالیستی و گۆشەنەکردنی حیزبە چەپ و سۆشیالیست و کۆمۆنیستەکان بۆچی دەگەڕێتەوە .. ؟

ئاگەر بە وردی ئەمانی (خانقای میرزا)ی میران ئیبراهام بخوێنینەوە ، وەڵامی ئەو پرسیارانەشمان هەر لەنەو خودی ئەمانەکە دەست دەکەوێت . هەروەک دەبینین حیزبی شیوعی عێراق لە سییەکانەوە لەسەر دەستی هاوڕێ فەهد و هاوڕێکانی هاتەگۆیندرێ ، لە سەرەتای ئەمانەکە تا کۆتایی ئەم حیزبە دژایەتیی دەکرێت چ لە لایەن دەسەڵاتەوە و چ لەلایەن خەڵکەکەشەوە ، تەنانەت لەلایەن خودی خەڵکی هەژار و زەحمەتکێشەوە ، هەمیشە تووماتی ئەخلاقییان دەخرێ پاڵ (گوایە شیوعییەکان لەگەڵ خوشک و دایکی خۆیان دەخەون !) ، یان (شیوعییەکان کافرن دژی خودا و ئایینن !) ، (یان شیوعییەکان بەکرێگیراوی دەوڵەتانن بەتایبەت ڕووسیا !) ، گەر لە دونیای واقیعیش سەیری بکەین دەبینین لە هەرێمی کوردستان ، حیزبی شیوعی دوای ئەم هەموو ساڵە لە خەبات و تێکۆشان ، دوای ئەم هەموو زیندانی و خەباتی شاخ و شار و شەهید و قوربانی ، دوای نزیکەی سەدیەک لە خەبات و تێکۆشان لە پەرلەمانی کوردستان تەنها خاوەنی (یەک کورسی)

پەرلەمانییە !! بە بەوای من ئەو یەک کورسییەش نەبوونی لە هەبوونی گەلەک باشتر بوو ! ئایا ئەم وەزعە بۆچی ؟ بەر لەوەی لە ڕوانگەی خەمانەوە وەڵامی ئەم پرسیارە بدینەوە با گوێ لە گفتوگۆی یەکدوو کاراکتەری نەو ئەو ڕەمانە بگرین و کە چۆن باس لە حیزبی شیوعی و شۆڕشی سۆشیالیستی دەکەن ، لە باسی سۆشیالیزم و ئامانج لە کۆمۆنیزم ئەوە دەڵێن ،، دیارە گفتوگۆکەیان کۆمۆک درێژە بەکام ئەمە تەنها بەشکیمان وەرگرتووە ،

(موکەرەم گوتی ، میرزا گیان سەردەمی خۆ بە زەلیل زانین و قوپەوان بەسەرچووە دارکەر جیاوازی لەگەڵ پارتی کۆمۆنیستی عێراق زۆرە ، (دارکەر هەروەک لە ڕەمانەکە هاتووە کۆمۆنیستی کرێکارێکی ئیتالین لە عێراق لە کۆمپانیای دروستکردنی خەووز ئیشیان کردووە دیارە مەبەستییان بووە حیزبێکی سۆشیالیستی ڕاگەیەنن) ، بۆ ڕای من ئەگەر پەیەو و بەرنامەی حیزبێک دەقاودەق لە چینێک یان ڕەوسکەوە وەرگیرابێت چۆن بە ئەم میللەتەی ئەمە دەبێت ؟ ئەگەر هەر هیچ نەبێت وەکو پەویست دەستکاری نەکرێت و خەمایی نەکرێت ؟

میرزا کەریم گوتی : دەی خوای دەکرد سیاسەتی قەرەجەکان ئەبوو ، گرینگ کورد باوەڕی پێ بێنێت و یەک بگرن .

جەنابی میرزا کەریم ، پەویستە ئەمە بزانین باوەڕ بە چی دەنین ؟ ئە کەواتە ئەویش وەک قورعانەکەی لێدێت ، کە میللەتی کورد تا هەزار ساڵیتر تێی ناگات ! بەڵام وەکی عەوام سەری بە دەڵەقێنە و کۆرانە دوای دەکەوێت بەڵام موکەرەم قسەکەی بە یونس بەی ، هەرچەندە بیری کۆمۆنیستی لەگەڵ دیندا بەراورد ناکرێت بەڵام ئەوتانە لە سەرانسەری جیهاندا ، دەیان میللەتی جیاواز ئازادن و پەیڕەوی هەمان بیروباوەڕی ئیسلام یان مارکسیێت دەکەن ، تەنیا کوردە قوە بەسەرکە نەبێت !

من وا هەست دەکەم کارێکی زەر ئەستەم دەبێت ئەگەر ئەمە ئەو بیروباوەڕە مارکسیەتە یان یەکێک لەو دیاناەی تر .. ئیتر ئیسلام بێت یان مەسیحییەت باش تێناگەین و خەماییی نەکەین ، یونس وای گوت ، خۆ هەندێک جار بیر لەوە دەکەمەوە کە هیچ میللەتێک بە قەدەر میللەتی کورد پەویستی بە بیروباوەڕی سۆشیالیزم نییە ، چونکە میللەتی کورد بە سروشتی چەپگەرا و بەخشندەیە ، تا بتوانین زەرداری و چەوساندنەوە بنەبە بکەین ،

میرزا کەریم بە سرنجەوە گوێی لە گرتبوون ، لەبەر خۆیەوە

گوتی ، موکەڕەم بە ئەویان من و تە هاواین ! ئە خە ئەو لـــوبی مەوزوعەکەمـــانە ! کەواتە هەمـــوو ڕێگەکـــان دەچنەوە سەربانە !) . ئەمە گفتوگۆی سێ کەسی خوێندەوار و ڕۆشنبیری ئەوکاتە ، کە ئەندامی حیزبی شیوعی عێراقی بوون ، یونس دەداری شاعیرە ، میرزا کەریمیش مامۆستای کتێبخانەی بیری نـــوێی تیـــا بـــوو ، بنکەی ڕۆشنـــبیری و سیاســـەت و فیکـــرەی چەپگەرایی بوو . یەکێک بە خاڵە دروشاوەکەی ئەم ڕێمانە ئەوەیە ، دەتـــوانین خوێنـــدنەوەیەکی دروســـتمان دەســـت کەوێت نزیکەی بە نیو سەدەی کەمەڕگاکەمان لە ڕووی سیاسی و ئەدەبی و وشیاری و کەتووری و .. لە هەموو بارەکەوە . ئەگەر ئەم گفتوگۆیەی سەرەوە بخوێنینەوە و بپرسین ، کوێی ئەم گفتوگۆیە پەیوەندی بە خەباتی چینایەتی و ململانێی نێوان کۆشەی کار و سەرمایە و هەوڵدان بۆ نەهێشتنی کاری کرێ گرتەیی و نەمانی چینە جیاوازەکان و هەڵوەشاندنەوەی موڵکدارێتی تایبەتی و پێکهێنانی کۆمەڵگەیەکی بێ چین و چەوسانەوە و یەکسان هەیە ؟! یـــان گەیـــنـــی سیســـتەمی وەڵـــات لە دەرەبەگـــایەتیەوە بۆ سۆشیالیزم و دواتر کۆمۆنیزم یان لە سەرمایەداریـــیەوە بۆ کۆمۆنیـــزم ؟!. ئەوەی بینیمـــان و خوێنـــدمانەوە بۆ شـــرۆڤەی باسکردن بوو لە سۆشیالیزم بە هەستی نەتەوەیی ، یان بە هەســـتی ئـــایینپەروەری ! واتە ئەنـــدامبوون لە حیزبێکـــی سۆشیالیستی بە مەبەستی ڕزگارکردنی میللەتەکەت لەژێر ستەمی میللی ! سەردەمی ئەو گفتوگۆیەی نێوان (دەداری شاعیر و موکەڕەم تاڵەبانی و میرزا کەریم) ، کە هەرسێکیان ئەندامی حیزبی شیوعی بوون ، لەوکاتەدا ، پارتیش بە سەرکایەتی (مەلا مستەفا بـارزانی) لە سـلێمانی و لە هەمـوو کوردسـتان بـوونی هەبـووە ، ئایـا جیـاوازی بیرکـردنەوەی ئەو کـادیرە شیوعییانە لەگەڵ مامۆستا یاسین یان قادری کوێی میرزا کەریم لە چـــی دابـــووە کە ئەو دووانە دوو کـــادیری ئاســـی و پێشکەوتووی پارتی بوون ؟ . یانی باسکردن لە سۆشیالیزم بە خەیاڵ و بە تامی نەتەوایەتیەوە ! بەبەوای من ئەوە تەنها کۆشەی کادیرکانی خوارەوە نەبووە بەڵکو خودی سەرکردایەتی ئەو حیزبە هەمان ئەو کۆشەیەی هەبووە ، بەتنە لە شوێنێک هەر لەنەو ئەو ڕەمانە و هەر ئەو حیزبی شیوعییە لە ساڵی ١٩٤٨ لەدوای شکستی عەرەب دژ بە ئیسرائیل ، ئیتر جووڵکان برای شیوعییەکانن ، لەنەو ئیسلامییەکان و نەتەوە پەرستەکان بەاوکرایەوە و (ئیتر حیزبی شیوعی عێراقی ناوشیار بوو یان باشترە بڵێین لە لاوازی و نەزانینیانـدا خەیـان بـوو لە

ناوەنانی سەرکردە جووکانی وەک یەهودا سدیق و ساسۆن دەلال و شائول تەویق و یاقووب کەهین و هەروەها فەردا واقە بپارێزن !) لە کەبوونەوەیەکی نهێنی سەرکردایەتی حیزبی شیوعی لەمالی یەهودا سدیق ، لە دەمی عەرەبەکان ئەوە دەبیسترا ، (دەبێت ئەمە زمان و نووسین و گوتاری حیزبی شیوعی تەواو لە زایەنیزمی جوو پاکبکەینەوە ، !) لەوەدا ساسۆن دەلال وەکامیان دەداتەوە و دەڵێت (ئەمە بە ئەوە ئەم پارتەمان هەبژاردووە و هەموومان چاکانە کاری لە پێناودا دەکەین ، کە پەیوەندی بە ئایدیا و ڕووداوەکانی ئێستای عێراق و جیهانەوە هەیە ، تێشنەکردنی زوڵم و زۆر و کێشەی چینایەتی و دژە سامی ، نەهێشتنی جیاکاری ئایینی و نەژادی و کەمایەتی و ئەمەی جوو بە شوێن ئەو ئایدیا گشتگیرەوەین !) ، ئەم کادیرە تا ئاستێکی باش لە سۆشیالیزم و شۆشی چینایەتی گەیشت بوو . بەڵام هەر ئەو هێژە و لەو کەبوونەوەیە بە یەکگرتنی سەرکردە کوردەکان و عەرەبەکان ، سەرکردە جووکان پێراوێز دەخرێن و نەک هەرئەوەندە دواتر بەیاننامەیەک دەردەکەن و دەڵێن ، (ئێندامە جووکان خیانەتیان لە حیزبی شیوعی کرد بوو ، ساسۆن دەلال لە کۆتایی دەڵێت (ئەوە هیچ لە بیری سۆشیالیزم نەگەیشتوون ، چونکە ئەوەی عەرەب سۆشیالیزم وەک ئایدیالۆژیەک بە خزمەتی پرسی نەتەوایەتی عەرەبی خۆتان بکاری دەهێنن ، بەداخەوە کوردەکانیش کوێرانە دواتان کەوتوون !!) ، یان لە شوێنکیتر یاقووب کەهین دەڵێت ،(هاوڕێیان بەو جۆرە سۆشیالیزم لە عێراق هیچ پاشە هێژکی نابێت !) ، دواجار سەرکردە جووکان ڕاستییان کرد و خوێندنەوە و پێشبینیکانیان هاتەدی ، یەکێک لەو سەرکردە جووانەی دوورخرایەوە یان پێراوێز خران ناوی (فەردا واقە) بوو ، کە کچی یاقە یەهودای ملیۆنێر بوو ، کە لەگەڵ هاوڕێ فەهد یەکێک بوو لە دامەزرێنەرانی حیزبی شیوعی عێراقی ، فەرداش لەگەڵ فەهد هاوڕێ و دۆخوازی یەکێتری بوون ، فەهد لە بەندیخانە بە یەعقووب دەڵێت (من لە هەگەی هاوڕێ فەردا یاقە یەهوداوە سۆشیالیزمم ناسی ؟ ئەم کارەی سەرکردایەتی حیزبی شیوعی بە دژی سەرکردە جووکان شتێک نەبوو جگە لە سازشێک بە دەسەڵات و هێژمی پاشایەتی ئەوکات ، ویستی بەمە خۆی لە زوڵم و دژایەتی دەسەڵات بپارێزێ و دوای شکستکانی دووبارە خۆی هێک بخاتەوە ، لەوەش خراتر سەرکردە جووکانی هەمووی بگرتن دابوون ! ئەمە ئەم حاڵ و ئەحوالی سەرکردایەتی

حیزبەکی بەناو شیوعی بێت ، ئەی دەبێت وەزعی کادیر و ئەندامەکانی خوارەوە چۆن بن ؟ بەبروای من کۆشکان لە چەند خاڵک دەبینم ، کۆمەڵگەی کوردەواری چ ئەوکات و چ ئیستاش بە تایبەت ، چینی کرێکار و زەحمەت کێش بچووکترین وشیاری چینایەتیان نیە ، زێتر لەژێر کاریگەری تەخی ئایین و خۆشباوەڕان بە ئەحزابی ناسیۆنالیستی ، وەک پێویست لە خەباتی چینایەتی شۆڕشی کۆمۆنیستی نەگەیشتووون ، کرێکاران و زەحمەتکێشان نەیان توانیوە لەگەڵ داواکاریەکان و ناڕازایەتییەکان لە دەوری حیزب و مافە داواکانی خەیان کەبنەوە ، نەک تەنها چینی کرێکار و زەحمەتکێش بەڵکو ، تەواوی کۆمەڵگە بە هەموو چین و توێژکانەوە تا ئێستا وەک پێویست (مارکس) یان نەخوێندەتەوە ، مارکسیزم وەک ئایدیۆلۆژیەکی هووت مامۆی لەگەڵ کراوە ، لە بەرامبەر چەمکەکانی نەتەوە ئایین هتد نین . حیزبە شیوعی و چەپ و سۆشیالیستەکانیش بە تایبەت ، کادیرە سەرکیەکانیان ، لەناو جەرگەی ناڕازایەتییەکانی چینی کرێکاران و زەحمەتکێشان نەهاتوونەتە دەرەوە ، واتە بە مانای وشە ئابووری کرێکاران و زەحمەتکێشان نین . واتە تەنها بەدوای قەڵەباغی کەوتوون ، حیزبی شیوعی عێراق بەدوای هەراو زەنای شۆڕشی ئۆکتۆبەر و حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری عێراق بەدوای هاتوهاوارەکانی حیزبی کۆمۆنیستی کرێکارانی ئێران و مۆنسوور حیکمەت کەوتبوون ، هەر بۆیە قسە و پێشهاتەکانی ساسۆن دەلال و یاقووب کەهین هاتەدی و کە ئەوان نە لە سۆشیالیزم گەیشتبوون وە نە حیزبی سۆشیالیستیش ئایندە و پاشەڕۆژکی هەبوو ، لە کۆتایی ئەم بەشە دەمەوێت زۆر بە کورتی ئاوە بدەم ، شۆڕشی سۆشیالیستی و چینایەتی ، هەوەدانەکە بە نامانی کاری کرێگرتەیی و موڵکدارێتی تایبەتی لەرگەی بەسەرکەوتن گەیشتنی شۆڕشی سۆشیالیستی و هووخاندنی سیستەمی دەرەباگایەتی یان سەرمایەداری و ئاگەیاندنی دەوڵەتی سوشیالیستی ، وەک ئاوەی لە ساڵی ١٩١٧ بە ئابڕایەتی شۆڕشی ئۆکتۆبەر و لینین و هاوڕێکانی لە رووسیا هوویدا . بەڵام ئەم شۆڕشە سۆشیالیستییە دەبێت دواتر کارەکانی تەواو بکات و بەرەو کۆمۆنیزم بچێت ، واتە کێشەی زەوی و زار و کێشەی و کاروسەرمایە و کێشە ئایینی و نەتەوایەتییەکان و هەموو کێشکان چارەسەر بکات ، کە گرنگترینیان نامانی موڵکدارێتی تایبەتییە و گۆڕانی بە موڵکدارێتی گشتی ، چونکە دواجار هەروەک لینین لە کتێبی (دەوڵەت) دا دەڵێت ، مەفهومی

دەوڵەت بەمانای دەسەڵاتی چینێک بەسەر چینێکی ترەوە ، بە دەوڵەتی سوشیالیستیشەوە بێیە ، دەوڵەتی سوشیالیستیش دەبێت بەرەو کۆمۆنیزم هەنگاو بنێت و وەڵام بە هەموو کێشەکان بداتەوە . بگات بە قۆناغێک کە تیایدا ، چینەکان و جیاوازییەکان نەمابن ، چەوساندنەوە بە هەموو شێوازەکانیەوە بنەبڕ کرابێت ، گەلگێیەکی ئازاد و یەکسان بەرقەرار کرابێ ، کەلگە لەژێر سایەی سیستەمێکی مرۆیی بە دروشمی (بە پێی توانا کار بکە بە پێی پێویست وەربگرە !) بەرەو بچێت . بەم شێوەیە و لەم قۆناغەدا ، سۆشیالیزم و کۆمۆنیزم و دونیایەکی باشتر مانا پێدا دەکەن ! .

_ عەشق و تراژیدیایەکی خەمناک

لەنێو ڕەمانی (خانەقای میرزا) ، بەسەرهات و چیڕۆکی عەشقێک دەخوێنیتەوە کە ، بەئەندازە پانتایی جوانی نێو ڕەمانەکەی بەرین و فراوانتر کردووە ، چیڕۆکی عەشقێکی پاک و بێگەرد لەنێوان دوو کەسی جوان و پاوپێ لە مرۆڤدۆستی و ڕەحمکی لەوانەو لە بەرائەت ، ئەو دوو کەسەکەش ، یەکێکیان شاعیرێکی نوێخواز و ئاویتریش شێخ و شەنگترین کچی گەرەک واتە ، جەلالی میرزا کەریم و بەهاری کچی غالیب عەرەبەت . عەشقەکە وەک ئاوەی بە زمانی فرەسک نووسرابێتەوە ئاکامەکی مەرگاوی و پە لە حەسرەت و ژانی هەیە ، هەروەکو لە پێشدا گوتم دەکرێت ئەم ڕەمانەی میران ئیبراهام چ وەک کتێبێکی یادەوەری یان کتێبێکی مێژوویی یان وەک ڕەمانێک سەیری بکەین ، بە بەوای من ئەگەر تەنها ئەم چیڕۆکی عەشقە بە شێوەیەکی درێژتر بنووسرابا من پێموایە نووسەر لە کارەکەی بەهەمانشێوە هەر سەرکەوتوو دەبوو ، هەرچەندە لایەنی یادەوەری و مێژوویەکەش چ وەک شێوازوو تەکنیکێکی جودا گرینگ و تایبەتمەندی خۆی هەیە و نووسەر بەم کارەی داهێنانێکی گەورەی پێشکەش کردووین . سەرەتای عەشقەکە لەگەڵ دەست پێدەکات .. جەلالی میرزا بەدوای دایکی دەڕوات بۆ قوتابخانەی زەهرای کچان ، دایکی دایکەت ڕووناکی خوشکی لەو قوتابخانەیە ناونووس بکات ، لەوێدا جەلال پێویستی بە ئاودەست دەبێت ، مامەستا تا شوێنی ئاودەستەکە دەیبات ، بەڵام لە بەدبەختی خۆی بێنخوێن واتە دەخینی شەرواڵەکەی بە ناکرێتەوە ،، دواتر کە سەربەرز دەکاتەوە کچێکی شۆخی باڵابەرز لەوێدا ئامادەبێت و جەلال لەودەمە هەست بە تەڵتی شەرواڵەکەیی و ناوانی دەکات ، کچەکە یارمەتی دەدات بە

ددانی بەنەخوێندکەی بۆ دەکاتەوە ، کاتێک دەچێتە سەر ئاودەستەکە تاڵایی تیا نەمابوو ، کە هاتە دەرەوە کچەکە پێی گوت ، (گوێ مەدە خەڵکە بۆ ماڵەوە ، ئەوە نهێنی نێوان خۆم و خۆت دەبێت ! ،) ، لەوکاتەیە کچێک بانگی کچە شۆخەکە دەکات و دەڵێت (بەهار ، بەهار) ، جەلال لەوەوە دەزانێت ئەو کچەی یارمەتیدا ناوی بەهار بوو ، ماوەک دوای ئەوکاتە ، لە نەورەزی ئەو ساڵەدا واتە ساڵی ١٩٤٦ ، جەلال و مالیکی ئامەزای لەسەر داوای میرزا کەریمی باوکی لەگەڵ غەفوور و عەزیزی برایی و چەند هاوڕێیەکیان لەوانە کاکەی فەلاح ، بۆن بۆ باخەکەی فەرەج بۆ بەشداریکردن لە ئاهەنگی نەورۆز . لەوێدا چەند کچێک یاپراخ بەسەر ئامادەبووان دابەش دەکەن ، لەنێویاندا یەکێکیان بەهار دەبێت ، کاتێک جەلال یەکدوو یاپراخ هەڵدەگرێت بۆ نیگایەکی تایبەت و سەیرەوە لە یەکتری دەوانن ، بەهار لە جەلال نزیک دەبێتەوە و بە چرپەوە پێی دەڵێت ، (من و تۆ نهێنییەک لە نێوانماندا هەیە !) ، ئیدی لێرەوە سەرەتای عەشقێکی گەورە و ئەفسانەیی دەست پێدەکات . هەرچەندە بەهار دوو سێ ساڵێک لە جەلال گەورەتر دەبێت بەڵام ، بەشێوەیەک هەگر و عاشقی یەکتری دەبن کە ئامادەی هەموو قوربانییەکن لە پێناوی یەکتریدا ، دووساڵێک دوای ئەمە کاتێک لە بۆغدا جەلالی میرزا کەریم کامیرایەک بۆ جەلال دەکڕێت ، جەلالیش کە دەگەڕێتەوە یەکەمین وێنەی بەهاری دوبەری دەچرکێنێ ،، ئەژ لەدوای ئەژ عەشقەکەیان پڕە دەستنێت ، کاتێک نامەی غەفووری برایی و و باوکراوەی حیزبی شیوعی بۆ ماڵانی گەرەک دەبات ، جەلال هەمیش یەکەمین ماڵ بۆ ماڵی بەهاری دەبات ، جارەکیان بەهار بۆ یەکەمینجار لەناو پێکەکێک حەوت دەنکە نوقڵی ئەنگاوەنگی پێچاوەتەوە بۆ دیاری دەیدات بۆ جەلال ، چونکە دەزانێت جەلال زۆر حەزی لەو نوقڵانەیە ، ئیدی عەشقەکەیان بۆ ئەندازەیەک پڕە دەستنە و کاریگەری لەسەر جەلال دادەنێ تا ئەو ئەندازەیەی وردە وردە مەیلی بۆ خواردن کەمتر دەبێت و کەشی بڕەو دابەزین دەچێت . کاتێک جەلال لە تەمەنی حەڤدە ساڵیدا یەکەمین شیعری بۆ گۆڤاری گەڵاوێژی ئاوکات دەنێرێت ، دوای ئەوە لای بەهار باسی دەکات ، بەهاریش بەڕێنی ئەوەی پێدەدات گەر باوبێتەوە ماچێک قەرزاری دەبێت ، جەلالیش لەخۆشی ئەوەدا زۆرترین شیعر بۆ ئەژنامە و گۆڤارەکان دەنێرێت . عەشقەکەی بەهار هێندە گەورە و کاریگەری بەسەر جەلالەوە هەیە بەیە لەپاڵ هەستە نەتەوەیی و چینایەتیەکان ، خۆشویستی بۆ بەهار دەبێتە

یەکێک لە هەکارە سەرکێشکان بۆ نووسینی شیعرکانی ، ئیدی عەشقکێیان بۆ ئەندازەیەک پڕە دەستنت گەنج و لاوانی گەڕەک هەموو بۆ عەشقی جەلال و بەهار دەزانن . جارێک کەمالی حازم بەگ لەگەڵ کەسێک بۆ ناوی فەریدە هاتش ، هاتگۆ بۆ جەلال دەگرێت و پێی دەڵێت (واز لە بەهاری غالب عەربەت بهێنە ، بۆ خوا پێت دەڵێم تەنیا ئەوەندە و بەس !) ، هەر لەبەر ئەم عەشق کەمالی حازم بەگ ، جەلال و غەفووری برای بۆ گرتن دەدات و یەکسەر بۆ بەغدا دەیان گواستنەوە ، دوای بەربوونیاین جەلال بەهار دەبینێت ، بەڵام بەهار جیاوازە تەنانەت ناوبرە ماچی بکات ، لەوکانی دەلەرزن ، ئەوەی بۆ باس دەکات کە ، کەمالی حازم بەگ ئەوە بۆ چوار جارە دەنێرە بۆ داخوازی و دەڵێ (وابزانم ئەوجارەیان هەرشەیان لە باوکم کردووە !) ، جەلال کە ئەمە دەزانێت زۆر دەتەنگ و پەرشان دەبێت . داوا لە باوکی دەکات بڕۆن بۆ داخوازی بەهاری غالب عەربەت کە دەخوازی یەکترین . میرزا کەریم هازی دەبۆ و لەگەڵ مستەفای برای واتە مامی جەلال و جەلال خۆی دەڕۆن بۆ داخوازی بەهار . بەهار باوکی لەماڵ نابێت بڵێام ، بەجلەکی نیمچە ووت دەتەلایان ، جەلال و مامی و باوکی سەریان سووڕ دەمێنێ ، شەوازی قسەکردنیشی گەیبوو ، ئەوانیش هەدەستن و مالی بەهار جەدەهەن ، لە هاگادا ، باوک و مستەفای مامی پێی دەڵێن (ئەگەر ئەو کچە ببێتە خەزانت ئەمە کەسوکارت نین !) ، جەلال لەم خەنواندن و ئەو کارەی بەهار سەری سووڕما بەڵام ، خوێندەر لە کۆتایی ئەوەی بۆ هوون دەبێتەوە کە بەهار بۆیە ئەوکارەی کرد تا لەوکاتەدا گیانی (جەلال و باوکی) بپارێزێت چونکە لەلایەن کەمالی حازم بەگەوە هەڕەشەیان لێکرا بوو !. جەلالی میرزا کەریم وەک غەفووری برای هەندە دلسۆز و خەمخۆری بیروباوەڕ و هاونیشتیمانیان بوو ، بۆیە هەمیشە سجن مالی دووەمیان بوو ، لە ساڵی ١٩٦٣ جەلال لە سجنەوە نامەیەک بۆ مامۆستا یاسینی هاوڕێی دێرینەت تا بیگەیەنێتە دەستی بەهار ، بەڵام مامۆستا یاسین لەوکاتەدا چاوی بۆیوتە بەهار و لەلایەن خۆیەوە وەک زۆربەی کوردانی گەڕەک خۆشی دەوێت ، هەندە سەرسام دەبە بە نامەکە نایدات بە بەهار ، نامەکە وەک خۆی دەنووسیتەوە و ناوی خۆی لە ژێرەوە دەنووسێت ، بە هاوڕێکانی دەڵێ کە خۆی ئەو نامەیەی نووسیوە و بۆیان دەخوێنێتەوە ، بە تایبەت زۆر بەم چەند دێرە سەرسام بوو کە لە نامەکەدا دەڵێت ، (ئەگەر ئەمجارە بەمەوە ، ژووڕکت لە شار ، لە دەمدا بە چراخان دەکەم شەو و ڕۆژ هوونەک بێت

بەهار ، تا پێکەوە پیرو خۆش ئەبین ، شیعرت بۆ ئەهێنمەوە ..) ، مامۆستا یاسین حەزی دەکرد خۆی ئەم چەند دێرە بۆ بەهار بخوێنێتەوە ، بەڵام لە هەوڵەکانی سەرکەوتوو نابێت ، چونکە بەهار تەنها دەمی بۆ جەلالی میرزا کەریمەوەیە ، مامۆستا یاسین جارێک دەچێتە ماڵی بەهار دەفتەرە شیعرەکەی جەلال وەک ئەمانەتێک لایەتی و دەیگەیەنێتە دەستی بەهار ، بەر لە ڕەوانەبوونی ئەوشی پۆ دەڵێت کە جەلال نامەیەکی بۆ نووسیوە دەڵێ ، بمبوورە کە بەدەستم نەگەیاندووی ، بەهاریش قسەکەی پێ دەبڕێت و دەڵێت (هەموو شتێک دەزانم ، تۆ خۆت سەغڵەت مەکە و ئاگات لە دڵی خۆت بێت ، هاوڕێکانت و دەیان کوڕی ئەو شارە هاوشێوەی ئەو نامەیان فڕێدابووە حەوشەکەمان ، هەموو نامەکان لەیەک ئەچوون ، زانیم ، چونکە پێشتر ئەو قسانەم لە جەلال بیستبوو !) . هەر لە پایزی ئەو ساڵە جەلال لە بەندیخانەی ڕزگاری دەبێت و دەگاتەوە سلێمانی ، بەڵام چی دوو هەواڵی تراژیدی و ئەجگار خەمناک دەبیستێت ،، یەکەم مردنی حەلاوەخانی دایکی بوو ، دووەم خۆ سووتاندنی بەهار دەبێت . کە ئەژی مەنعەتە جوانەکە بەهار و حەلیمەی دایکی خەیان دەسووتێنن ، دراوسێکان بەر لە خۆسووتانی بەهار و دایکی گوێیان لە دەنگی چەند پیاوێک دەبێت لە ماڵەکەیان ، هەرچەندە بەهار بە سووتاوی خۆی لە پەنجەرەوە ڕزگار دەکات و بە ژێرکراسەکەیەوە و ئاوێش بەسەر جەستەیدا تاوەتەوە ، ماوەیەک لە نەخۆشخانەش دەمێنێتەوە و لەو کاتەدا جەلال سەردانی نەخۆشخانەش دەکات بەڵام ، بە شێوەیەک شواوە کە ناسریتەوە ، دکتۆرەکانیش لە مانەوەی لانەو ژیان نائومێد دەبن ،، ئەو کارەساتە ژیان لەبەرچاوی جەلال تاریک دەکات و ناتوانێ لە سلێمانی دژێ بە ژیانی بدات و ئیتر ئەو شارە جەدەهێی و ووە دەکاتە بەغدا و چەند ساڵێک لەوە دەژی . لە بەغدا خەریکی نووسینی شیعر و کاری میدیایی دەبێت ، بەڵام لەوێش وەک کەسایەتیەکی شیوعی لە هەڕەشە و چاودێری کردنی پۆلیس بەبێش نابێت ، تا دواجار لە ترسی گیران بەغداش جێدەهێڵێ و دەگەڕێتەوە سلێمانی ، لە سەردەمی شەشی ئیلوول ڕووەکاتە شاخ و لەوێش وەک پێشمەرگەیەک و شاعیرێک و میدیاکارێک کاری خۆی دەکات ، دوای کۆتایی هاتنی شەش ڕووەکاتە هەندەران و لە ئەمریکا دەگیرسێتەوە . لە ئەمریکاش هەر خەریکی کاری نووسین و لەگەڵ بەهار و یادەوەرییەکانی دژێت . شەوێک دەچێتە بایک و بەدەم خواردنەوەی وەسکی سەری گەرم دادە و چاو بە چواردەوریدا

دەگەڵ لەلای ئاستیەوە کچێکی قژڕەشی پێست سپی دانیشتبوو ، جەلال بە سرنجەوە لەی دەروانی ، دواتر هەر بەدەم هەڵدانی پێکەکانی دەفتەرە بچووکەکەی گیرفانی دەردێنێ و بە یادی بەهار و ئاژانی ئابردوو دەستدەکات بە نووسینی پەخشانێ شیعرێک کە بەو شێوەیە دەست پێدەکات ، (ئەمشەو دەم نوقمی ئاخ و حەسرەتی لافاوێکە و نانیشتەوە ، ئاوداماتم شەکراوەی تەنووركە و ناکوژتەوە ... لە کۆتایيش دەڵێت ، ئیتر هیواکانم دەبنە پەلە مەل و بە ئاسمانی کوردستانی پە ئاشتیا بالدەگرن و هەر هەڵدەفڕن ،، هەڵدەفڕن و هەڵدەفڕن !) . دواتر دواقومی ویسکییەکەی هەڵدەدات و دووبارە لە کچەکە دەوانێتەوە ، کچەکە تەمانەی بیست ساڵێک دەبێت و لە بەرچاویدا ببووە بە بەهار ،، ئەوەی هاتە بەر گوێ کە هەموو جارێک لەی دەپرسی جەلال گیان چیت نووسیوە ؟ هەستاوە سەرپە پاکێتە جگەرەکەی هەڵگرت و چوو لە شانی کچەکە وەستا و داوای لێکرد کە دەتوانێ لەلایەوە دابنیشێت ، کچەکەش گوتی فەرموو ، خەیان بەیەکتری ناساند کچەکە گوتی من (سپرینگ) ! ئەی خودایە ئەوە چی دەبیستێت ، هەناسەیەکی قوولی هەڵکێشا و لە دڵی خەیدا گوتی ئەوە بەڵکوت نییە ، ئە سپرینگ یانی بەهار ! ژنەکە هەست بە باری دەروونی و شپرزەیی جەلال دەکات ، لەی دەپرسێت ئەوە چیتە ، ئەویش دەڵێ (ناوەکێت سەرنجاکیشە !) ، ئیتر دوای دەستخستنەوە دەستی یەک هەردووکیان خەشحاڵ دەبن و دواتر بەیەکەوە دەخەنەوە و قسەدەکەن ، لەردا نووسەر زەریایانە وەک چەند شوێنی تر بەریەککەوتنی زەریاب و سەرسوهێنەری پە چەژی داهێناوە کە جوانکاری زێتری بە دیمەنەکان بەخشیوە ، زێتر لە سێ پەکیان خواردەوە ،، دوای هەندێک بەدەنگی دواتر کچەکە باسی ئەوەی کرد کە بەنیازی سەفەر و گەشتە بە چەند وڵاتێک دواتر گوتی بە نیازم بەم بە بەغدا ، بەڵام جەلال گوتی ئەستا لە عەراق جەنگ و باشترە نەبێت ، پرسیاری زێتر لە یەکتری دەکەن و کات درەنگ دادە ، کچەکە بەرلەوەی بڕوات ژمارە تەلەفۆنی خەی بە جەلال دەنووسێت و ئوومێتی جەلال ماچ دەکات و باوەشی پیا دەکات و دەڕوات ، جەلالیش هیچ ناکات و تەنها لە دواوە سەیری دەکات و پاشان ئەویش دەرواتە دەرەوە ، لە ژێر ئووناکی گلۆپەکان سەیری کلووە بەفرەکان دەکات ، لەناکاو لە پشتیەوە گوێی لە دەنگی ئوتومبێلێک دەبێت فریای ئاوداناوەش ناکەوێت و دەکەوێتە ژێر ئوتومبێلەکە و بەسەر پشتیدا تێدەپەڕێت ، لەوکاتەدا گوێی لە تێکشکانی ئاسقانەکانی لەشی خەی دەبێت ،

لە هەشخەی دەچێت و دواتر لە نەخۆشخانە خەی دەبینێتەوە ، دواتر بەی دەردەکەوێت شوفێرەکە سپرینگ ئەو کچەی ئەو شەوە بوو بە هاوڕێی ، ئیتر لەرە بەدوات جەلال دەبێت بە کەسکی تێکشکاو و نەوە مرۆڤ ،، ئەم شکانی پێراسووکانی و ئازارەکانی پشتی تا کۆتایی ژیان بە دەستیەوە دەناڵێنێ و لە زەر شت مەحروم و بەبەری دەکات ، یەکێک لەوانە کە ناتوانێ جارێکیتر کاری سەرجەیی بکات ، دوای تێپەڕبوونی چەند ساڵێک و مانەوە لە غەریبی و دوای هەودانی ئەم کارەساتە ، بە ناچاری بە گەزگاربوون لە دەست ئەم ئازار و تەنیاییە دەیەوێت داخوازی کەسێک بکات بە ناوی (هەوناکی کچی جەمال بەختیار) ، کە هەم کچێکە و هەم باوکی بە خۆشحاڵییەوە ئازین بەڕام ، جەلال لەبەر ئەو هەکاری وەزعی جەستەی بەدەنگی لەدەکات و دواتر کچێکەش لە جەلال نائومێد دەبێت هاوسەرگیری لەگەڵ کەسێکیتر دەکات ، ئیتر جەلال لەگەڵ نووسینی شیعر و یادەوەریکانی و عەشقە غەمگینەکەی لە غوربەت و دونیای تەنیایی ژیان بەسەر دەبات ، بەدەم خواردنەوە زەرجاران بیر دەکاتەوە و دەکەوێتە نەو دونیای خەیاڵ ، زەرجار لە خەی دەپرسی ،، (ئەگەر زوەمیان لە بەهار نەکردایە و ئەوا مام زامن بە تاهەتایە ماڵئاوایی نەدەکرد و جلەوی ژیان وێزدانی مرۆڤەکان لەو شارەدا ڕەنگی سروشتی خەیان دەنواند ، منیش بەوجۆرە لە ژیان نائومێد نەدەبووم و وەاتم بە جەنەدەهەشت !) . چ کارەساتێکە ، شاعیرێکی داهێنەر و نوێخواز بەو هەستە ناسک و شاعیرانەی خەیەوە تا کۆتایی ژیانی لەنەو ژیانی ڕەبەنی و تەنیاییدا بەمێنێتەوە ، بە ئاهی عەشقێکی ناموراد و خەمناک سەربنێتەوە . عەشقێک لەنەو کوورەی کارەساتکان سەری هەڵدابی و بە تووندڵی ئازارەکان ڕەتبوو بە و لەدواجاریش بە پانتاییە ڕەشەکانی تراژیدیترین خاە گەیشتبە .

_ جەلالی میرزا کەریم و گرووپی هوانگ و وتوێژێک لەگەڵ شەرکە بکەس

لەم بەشەدا دەمانەوێت باسی سەرهەڵدانی گرووپی هوانگ بکەین ، هاوکات ڕەل و کاریگەری جەلالی میرزا کەریم ، وەک کەسێکی سەرکی و دامەزرێنەری ئەم ڕەوتە نوێیەی ئەدەب ، لە ساڵی ١٩٧٠ لەگەڵ چەند هاوڕێیەکی لەوانە (حسەن عارف ، شەرکە بکەس ، کاکە مەم بەتانی ، جەمال شارباژێری …) گرووپی هوانگ وەک ڕەوتێکی نوێی ئەدەبی و شیعری هادگەیەنن، تەنانەت بایاننامەی هوانگەش جەلالی میرزا کەریم خەی

دەینووسێت ، وەک دوای ئاگەیاندنی ڕوانگە گۆڤارێک بە ناوی ڕوانگە سێ ژمارەی لێدەردەکەن بە قەبارەی نوخوازەکان ، هەرخەی سەرپەرشتی دەکات و سەرنووسەری دەبێت . بەڵام ئەوەی مژوو و نووسەران و شاعیران باسی دەکەن ، زۆتر شەرکە بکەس وەک خاوەندارێتی ڕوانگە و کەسی سەرەکی ئەم گرووپە دەرکەوتووە ، مەبەستەی ئەو بەڵەم کاتێک ناوی ڕوانگە دەهێندرێ یەکسەر وێنەی شەرکە بکەس دێت بە خەیاڵ و بیرکردنەوەی کەسەکان ، لە چەندین دیمانەش شەرکە بکەس کە باسی ڕوانگەی کردووە بەم شێوە سەرەکی و دایناماییە باسی ئەلی جەلالی میرزا کەریمی نەکردووە ، ئاستە ئاناوی ئەمەی بکارهێناوە بەڵام ، وەک پێویست ناوی جەلالی میرزا کەریم نەهاتووە وەک یەکێک لە خاوەندارێتیە سەرەکیەکانی گرووپی ڕوانگە . جەلالی میرزا کەریم هەم تەمەنی لە شەرکە گەورەتر هەم ئەزموونکی زۆتری هەبوو ، لەو سەردەمانە شەرکە شیعری خەی پەشانی جەلالی میرزا کەریم داوە کە ئەئی ئەوی بە گرینگ بووە ، کە ئەمەش شتێکی زەر ئاساییە لە نەوان شاعیرەکان . جەلالی میرزا کەریم هەر لەسەرەتای شیعر نووسینیەوە خوێنکی گەورەی هەبووە بە داهێنان . کەسکی بزیو و چاڵاک بووە . لە ساڵی ١٩٥٨ کاتێک دوور دەخرێنەوە بە بەسرە لەوێندەرە لە ڕیگەی خوێندنەوەی شیعر و کتێبەکانی ، بەدر شاکر سەیاب و نازیکە مەلائیکە و عەبدولوەهاب بەیاتی ، ئاسە و بیرکردنەوەی بە شیعر و نوێگەری فراوانتر دەبێت و دواتریش هەرێک لەو سێ شاعیرە نوخوازە عەڕاقییە هەر یەکەو لە شوێن و کاتی جیاواز دەبینێت و دەبێت بە برادەریان ، بەتایبەت دیدارەکەی لەگەڵ بەدر شاکر سەیاب دا ، کە بەیەکەوە گفتوگۆ لەبارەی نوخوازی و بەتایبەت ڕەخنە لە حیزبی شیوعی و واتە دەوری نێگەتیڤی ئایدیەلۆژیا و حیزب بەسەر ئەدەب و شیعر تایبەتتریش قسەکردن لەبارەی شاعیر و ئازادی شیعر نووسین ، ئەم ڕەخنە و قسەوباسانە سەرنجی جەلالی میرزا کەریم ڕادەکیشن ، ئەوەش دەبێتە (هەوێنی بیری بزووتنەوەی ئەدەبیی ڕوانگە) . ئیدی لەڕە بەدوا بیر لە بزووتنەوەیەکی نوێی ئەدەبی دەکاتەوە بە ستایل و زمان و ئاسەیەکی نوێوە ،، بە ئەم مەبەستە لە هەوڵەکانی بەردەوام دەبێت ، لەگەڵ زۆرێک ئەدیب و نووسەرەکان وتوێژ دەکات و دانیشتن و کەبوونەوە ڕەک دەخات ، بە نموونە جارێک تایبەت دەچێت بە هەولێر هەروەک لەنەو یادەوەریەکانی هاتووە و دەڵێت (مەبەستی چوونم بە هەولێر ، بەجگە لە میوانداری هاوێکانم بە تایبەت جەمیل ڕەنجبەر ،

گۆینەوەی بیرورا بوو دەربارەی هەوانگە ، کە تاوەکوو ئەو
چەژانە تەنیا خەیاڵ بوو) ، یان لە شونکی تر لەنو
هەمانکەدا جەلالی میرزا کەریم دەڵێت (ئەو شەوە من و شوکر
مستەفا عەبدوڵا و جەمیل ئەزبەیانی میوانی عەلائەدین سەجادی
بووین ، باسی دامەزراندنی کەی زانیاری کوردیان بە کردم ،
داوایان لەکردم لەگەڵیاندا بەشدار بم و تەنانەت ببم بە
ئەندامیش . منیش باسی بزووتنەوەی هەوانگەم بە کردن ،
عەلائەدین سەجادی گوتی ، ئەگەر ئەو سەربگرێت ، خۆنی
هەموومان دەتە دی !) . ئیدی لەرەو بەمان دەردەکەوێت ،
بەردەوام لە هەوڵدان دابووە بە بزووتنەوەیەک یان گرووپەکی
نوگەر دواتر هەوڵەکان سەردەگرن و گرووپەکە ئادەگەینن .
جەلالی میرزا کەریم ئەو کاتەی لە ئەمریکا دەژی بەر لە
گەڕانەوەی بە کوردستان بە چەند ساڵەک ، چوارشەمەیەکی وەرزی
هاوین تەلەفۆنکی بە دەت لەلایەن (جەمال بەختیار)ەوە پەی
دەکەیت ، شەرکە بەکەس دەت بە ئەمریکا و برادەران پەیان خۆش
تەش ئامادە بیت ، ئەویش ئەزامەندی پەشان دەدات بە
ئامادەبوون لەو ئەژدا ، ئەو ئەژە لە شارکەی خەیان بلیتی
فڕۆکەی بەی بە واشنتەن ،، ئەگاکە بە فڕۆکە پەنج کاتژمەر
بوو ، لە کتەبخانەی فڕۆکەخانە کتەبکی (ئەنگریت یەنگەر)
ژنە شاعیرکی ئەفریقای باشوور دەکەت ، وەک خەی دەکەیت کە
لە بەغدا تەنها ناوبانگی ئەو شاعیرەی بیستبوو ، هەر لە
هەمی چاوەوانی ، ژیاننامەی ئینگرەت دەخوەندەتەوە ، کە
دەگاتە ناو فڕۆکەش دەست دەکات بەخوەندنەوەی کتەبەکە ،
یەکەم شیعر بەوە دەست پەدەکات بەناوی (ئەو منداڵەی
سەربازەک لە نیانگا کوشتی) شیعرکی سەرنجڕاکێش و نایاب
دەبەت ، هەندە کاریگەر دەبەت هەر ئەوکات دەیکات بەکوردی ،
دواتر خەیاڵ دەیباتەوە و بیرکەی شیعرکی بە دەت و هەر
لەتەنیشت شیعرکەی ئینگرەت یونگەرەوە دەنووسەت ..

ئەو منداڵەی لە گەرمیان سەربازکان کوشتیان
ئەو منداڵە نەمردووە
ئەو منداڵە مستی بە دایکی هەبەیوە
کوردستان هاوار دەکات ، بەن هاوار دەکات
بە ئازادی دەر و دەشت
لە دەی گەمارەدراوی شارکاندا
ئەو منداڵە بووەتە سەبەری سەربازکان
پاسەوانە بە چەک و زریپەش و دارەوە
لە هەموو کەبوونەوەیەکی یاسادانداندا ئامادەیە

لە پەنجەرەی ماڵەکانەوە لە دەی دایکی ئەوانەت
ویستی لەژێر خەردا یاری بکات لە گەرمیان لە هەموو شوێنێک
ئەو منداڵە گەورە بووە و بە هەموو کوردستاندا ئاگەیت
ئەو منداڵە بووتە خەوک و تەواوی جیهان دەگەڕێت .
ئیتر دوای ئەوە دەکەوتە نەو خەیاڵی کارساتەکانی هەڵەبجە
و ئەنفال و هەستەکی نائومێدانە دایدەگرت ، چەندجارێک
دەگەڕتەوە سەر ئەو شیعرە و دەیخوێندتەوە ، دەگاتە فڕۆکە
خانەی واشنتەن ، لە دووری پێنج سەد مەترێک لە هوتێلێک بە
ماوەی پێنج شەو ژوورێک دەگرێت ، لە ئیوارەوە تا یانزەی شەو
دەخەوێت ، سەعات دوانزە لە فڕۆکەخانە ئامادە دەبێت ، خەیی
و دەسکە گوڵەکی سوور ، لەو ماوە چاوەڕوانییە ئازارێکی زۆری
دەبێت ، نزیکەی دە کەسیتریش لە ژن و پیاو لەوە ئامادەن بە
پێشوازی ، سەعات سێی شەو شەرکە دەگات ، خەڵکەکە بە پیریەوە
دەچن ، شەرکە کە دەیبینێت یەکسەر دەیناسێتەوە و باوەش بە
یەکدا دەکەن و گوڵە سوورەکەی پێشکەش دەکات ، دواتر بە
شەرکە دەڵێت ، زۆر هێواکم ئازارم زۆرە ، ئەو کارتی
هێتڵەکەم سبەی دوو سبەی کەی کاتت هەبوو چاوەڕوانت دەبم ،
هەڵبژی دواتر شەرکە بەکەس دەگاتە هێتڵەکە ، کاتێک دەگات
جەلال ویسکی و لیمۆی لەسەر مێزێک دانابوو پێش گەیشتنی شەرکە
ئەم دەستی بە خواردنەوە کردبوو ، سەرەتا بە هەوداوەکانی
کوردستان دەست پێدەکەن و بە تایبەت هەڵەبجە و ئەنفال ،
شەرکە بەکەس شیعری (عومەری خاوەر)ی بە دەخوێندتەوە .
بەدەم خواردنەوە لە قسەوباسەکانیان بەردەوام دەبن ،
بەیەکەوە بوتێک وەسکی تەواو دەکەن و هەر بەردەوام دەبن .
سەرەتا جەلال باسی کتێبی (پەرینامەی) جەمال شارباژێری
دەکات ، کە لەسەر بناوکردنەوەی ئەم کتێبە لەلایەن براکانی
کچەکە سەروگوڵاگی جەماڵ یان شکاندووە ، بەشەرکە دەڵێ ،
ئەوکاتیش تۆ و جەماڵ دانووتان بەیەکە نەدەکوتا ، شەرکە
دەڵێ لەگەڵ حوسێن عارفیش باسی ئەو بابەتەمان کردووە و من
ئاگاداری نەبووم و بەکو زۆریشم پێناخۆش بوو ، دواتر
بابەتەکە دەگەڕێت ، کتێبەکەی مارگریتی پێشان دەدات و
هەندێک باسی شاعیرەکە و شیعرەکانی بە دەکات پێشنیاری بە
دەکات کە بیخوێندتەوە ، شەرکەش بە پێکەنینەوە دەڵێ ، جا بە
ئینگلیزییە مەگەر تۆ بەمی بخوێنیتەوە ، ئیتر دوای تاوێک
بەدەنگی ، جەلالی میرزا کەریم بە شەرکە دەڵێت ، ئەستا تەنها
خەم و خەتین ، تەنها وەکو دەردە دە با باسی ئەو هەڵبژێ بکەین
کە وەک یادەوریەکی تاڵ لەنێو خەیاڵم ماوەتەوە ، دەیەوێت

هەرچی لەدڵی دا هەیە بڵی باس بکات ، گلەیی و دەردەڵ ، دەبێ چ ناسەر و خەمناک بێت ئەو دەمانەی شاعیرێکی بەبەش لەژیان و لە شیعر و لە نیشتیمان و لە عەشق و لە ساتە جوانەکانی هاموسانی ، شاعیرێکی نائومێد و جەستە تیشکاو و خەون و هیواکانی تێشکاو ، دەبێ چەند بەسە بێت هەڵشتنی دەردەدڵ و گلەیی لە شاعیرێکی هاوڕێ و هاوبیر لە گرووپێکی نوێخواز ، گلەیی لە شاعیرێک کە وەک چرایەک لەنێو شیعرەکانیدا بە میللەتەکەی دەسووتێت و ئێستا لە شوێنێکی بەرز و بڵندی داهێنان دایە ؟! جەلال هاست و ڕەوان دێتە سەر باسی یەکەمین میهرجانی شیعری کوردی کە لە بەرواری ۲۲/۳/ ۱۹۷۲ لە کەرکووک لە قوتابخانەی ئیمام قاسم بەسترا بوو ، پێی دڵێت ، شەرکە گلەییم لێت هەیە کە تۆ عەبدوڵا پێشەو و هاوێیانی تر ، بۆ بەیارانە هازی بوون کە لەسەر بیروڕای جیاواز و ڕەخنەگرتن ، ڕەگەز بە من و جەمیل ڕەنجبەر و چەند شاعیرێکیتر نەدرا لەم میهرجانە بەشدار بین ، ئەوە نەک هەر هازی بوون بەکو شانازیشتان پێوە دەکرد ، ئەوە لە ژوورەوە و ئەمەش لە حەوشەکە ، دەبوو هەڵوێستتان هەبا و بەم بەیارانە هازی نەبن ، بە تایبەت تۆ کە ئێندامێکی کارای هوانگە بووی . واتە بە سیاسی کردنی میهرجانەکە و کۆنتڕۆلکردنی لایەن کەسان و لایەنێکی دیاریکراوەوە . شەرکە بەکەسیش وەڵامی دەداتەوە و دڵێت ، بۆا بکە لە بەیارەکان هیچ دەستی ئەمەی تیا نەبوو ، (مارف خەزنەدار) بەرپرسی میهرجانەکە بوو بەیارەکان بەیاری ئەو بوون ، پاشان (بیرکردنەوەی ئەوە تگەیشتنی زەرگران بوو ، هەروەها حیزبی شیوعیش لەبەری گەلدا نەبوون هاوپەیمانی بەعس بوون ، ئیتر تۆ و جەمیل و هاوڕێیانیتر باجەکەتان دا ، ئەم لەساڵی ۱۹۷۲ بوو ، کە هەموو کورد گەرانی بە باڵای (مستەفا بارزانی) و حوکمی زاتیدا هەبدا ! ، دەزانی کاتی خۆی لە شاخ جەمیل ڕەنجبەر هەمان گلەیی لەکردم ، ڕەخنەکەی جەلالی میرزا کەریم ، لە دەستەی بەڕێوەبەری میهرجانەکە نەبوو ، زیاتر هووی لە شەرکە و یەکدوو شاعیری تر بوو ، چاوڕێی دەکرد هەڵوێستیان هەبا و هاتبانە دەرەوە و بەشداریان نەکردبا یان ڕەگربان لە چوونە پێشی بەیارەکی سیاسی لەم چەشنە ، چونکە هەکاری بەشداری نەکردنی هەندێک لە شاعیرە بە تواناکان . هەکاری ئەدەبی و شیعری و زمانەوانی ، یان ستایل و ناوەڕۆک نەبوو بەڵکو ، زێتر هەکارەکە سیاسی بوو ، ئەمەش بە کەسەکی نوێخواز و داهێنەری وەک شەرکە نابێت قبووڵکراو بێت ، جەلال لە

شۆڕشگێڕدا دەوڕوبەت (لەو میللەتە نەگبەتتر نییە ، کە شاعیرەکانی وەک کەسانی سیاسی و بازرگان بیر دەکەنەوە !) ،لەپشتی ئەو دڵڕەبینە ئاوەمان پەیدا دەبێت کە ، جەلالی میرزا کەریم چەندە شاعیرێک بووە کە لەنێو هووبڕی شیعر ئازاد بووە و نەکەوتتە ژێر هیچ هەژمۆنی دڵڕەکی بە ئایدیۆلۆژیەی مارکسیستەکەی خەیشیەوە ، ئازادی نووسەر هەکارەکە بە یاخیبوون و نوێگەری نووسەر ، کەسێک ئازاد نەبێ ناتوانێ یاخی بێت ، کەسێکیش یاخی نەبێت ناتوانێت داهێنەرێکی نوێخواز بێت . جەلال لە جانتاکەی فایلێکی زەرد دەردەهێنێت ،(ئەوە دەربارەی میهرەجانی شیعرییەکەی کەرکووک بەناونیشانی : لە یەکەم میهرەجانی شیعری کوردی لە کەرکووک چی هووێدا ؟ بە نیازم بیکەم بە کتێبێک !) . وردە وردە بیەکەوە سەیری لاپەڕەکانی فایلە زەردەکە دەکەن ، جەلال دەتە سەر شیعرەکەی جەمیل ڕەنجبەر بەناوی (لکە زەیتون لە گۆڕاوی خوێنا) ، ستایشی شیعرەکە دەکات و دواتر دەڵێت ، ئەوەش شیعرەکەی عەبدوڵا پێشەو من نامەوێت بەراوردیان بکەم ، بەس توخوا ئەو شیعرەی جەمیل ڕەنجبەر هی ئەوە بوو ، سانسەر بکرێت و ڕەگەی پێنەدەن بەاوبکرێتەوە ؟ شەرکە دەڵێت جەلال بە عەقلی ئێستام با بگومان هازی نەدەبووم و بیرکردنەوەی ترم دەبوو لە هەمانکات دانبەوەش دادەنێت ، کە شیعرەکەی پێشەو (هەندێک وانە بە منداڵان) لە ژێر کاریگەری بیرەکەی شیعرەکەی تە بەناوی (نەمر) کە ساڵی حەفتا لە ژمارە شەشی هاوکاری بڵاوت کردەوە ، دەبوو سەرچاوەکەی ئاماژە پێکردبا ، کاتی خەی ئەو گلەییەم لە پێشەو هەبوو ، جەلال دەڵێت ئەی ، ناونیشانی (شۆنامەی دەدارێکی تینوو) ، لەگەڵ (شۆنامەی شاعیرێکی تێنوو .. !) ، دوای ئەوەش جەلال من پێشڵی بیانناوەی هوانگەم نەکردووە ، تە ئەوت بیرچووە هەموومان بەجارێک لە جارەکان لەژێر کاریگەری بیرکردنەوەی ئەو سەردەمیا بووین ، ئەی لە گوتاری هوانگە نەهاتووە (پیشەی شیعر نووسین کارگێیشە ، شەشگێیشە و جەنگاوەریشە !) ، جەلالیش دەڵێت لەویا لەگەڵتام ، گوتاری هوانگە هەندەی (بڵاغێکی نەتەویی و سەربازی بوو ، هەندە ئەدەبی و هونەری نەبوو) ، بەردەوام دەبن لە سەیرکردنی لاپەڕەکان ، شەرکە دەڵێت ، جەلال پێکەکی تەرم بە تەکە ، ئێستا دێتە سەر بەراوردکردنی شیعرەکەی خەم و خەیشت با خەم ئامادەکەم . جەلالیش دەڵێت ، با ئەوەی خەمان نهێنی بێت لەنێوان خەم و خەت ، ئەوەندەم بەس کە توانیم وەک دوو هاوڕێ و دوو شاعیر

ووبەروو ئەوەت پێبڵێم ، (کە میللەتانی دونیا بەیەک خاوەنی زمان و فەرهەنگ و هونەری جیاوازن خەیانن چونکە مرۆڤی خاوەن هەویستیان هەیە و تا سەر ئەسقان لەگەڵ یەک ڕاستگۆن !) . شەرکە تە زوو پشتت کردە هاوڕێ و دواتر هەر لەشی پێشیمان بوویتەوە ، شەرکە بەکەسیش گوتی ، جەلال نابێت ئەوەت لەبیر بچێت (کە ئەمە باس لە شیعری بەرگری و شۆڕشی ئەیلوول و بە تایبەت بەیانی یازدەی ئازار دەکەین) ، ئەوەش دەڵێت کە ئەویش بەشداری لە شۆڕشی ئەیلوول کردووە و ئادیەی شۆڕشی بەرەوە بردووە و بە هۆڕنامەی برایەتی نووسیوە ، جەلال دەبینێت شەرکە مەست بووە ، فایلە زەردەکەی لەبەر دەگرێت و پێی دەڵێت ، تە تازە بووی بە پێغەمبەری میللەتەک من شۆڕەی تەم پێناکرێت ، تە خاوەنی شیعری (سوتماک)یت ، هەرچەندە هەخنەی لەو شاکارەش دەگرێت و دەڵێت ، لایەنگر بوویت و شیعرت بە زەرکەس نووسی و ناوی شۆڕشگێڕت خستنە پاڵ کە دەستیان هەبوو لە شۆڕەی براکوژیدا ! یان ڕوایەتیدان بە وشەی شەهید لە شیعری کوردیدا . شەرکە بەکەس لە وەڵامدا دەڵێت (جەلال تە پێش ئەوەی شاعیر بیت و شۆڕشگێڕ و کەسکی چەپی بەوەنە بوویت) ، لەڕدا شەرکە دان بە چەند ڕاستییەک دا دەنێت و دەڵێت (بە بیرت دێت کە یەکەمجار یەکتریمان بینی ، داوات لێکردم بخوێنمەوە ! ، هەموو هۆڕە بەدوام ئەگەڵایت و کتێبت بە ئەهێنام ! من ئەوسا نە شاعیر و نە سیاسەت هیچیانم لە خەیاڵدا نەبوو ، تە تووشی ئەم دەردە سەریێت کردم ! هاوڕێش بیرکەی تە و عەبدولا عەباس بوو ، بەیاننامەکەش خێت نووسیت !) ، لەوەش زێتر دەڵێت و دەڵێت (بەڵێ ، من ئەوسا تەمەنم چواردە ساڵ بوو ، هەموومان بەخیلیمان بە تە دەبرد ، تە کەسکی ئازا و چاو نەترس بوویت ، هەروەها ، بەهاری عەرەبێت ، جوانترین کچی شاری سلێمانی عاشقی تە بوو !) ، ئەوەش قەدەری تە بوو کە لە دووری نیشتیمان کوتییە ژێر ئەتەمبەل و بەو هۆڕە گەیشتیت ! . لەڕدا وتوێژکەیان کە تایی دێت ، ئیتر لەڕەوە لە دەمی شەرکە خەی ڕاستیکانمان بە دەردەکەوێت ، کە جەلالی میرزا کەریم فەلی کەسی یەکەم و سەرکی هەبووە لە دامەزراندنی گرووپی هاوڕێ و خەی بەیاننامەکەی نووسیوە ، ئەم شار و ئەو شار گۆاوە خەکی بە پێدا کردووە و هەر خەیشی سەرنووسەر و بەڕێوەبەری گۆڤاری هاوڕێ بووە ، بەیە لەم نووسینەم دروستبوونی گرووپی هاوڕێ و وتوێژکەی نەوان جەلالی میرزا کەریم و شەرکە بەکەس تا ئاستێک ناوەڕۆکەکەیم وەک خەی نووسیوتەوە ، چونکە ویستوومە پە لەسەر ئەوە

دابگرم کە ، پێویستە مژوو وەک خۆی بخوێندرێتەوە و ڕاستییەکانیش وەک خۆیان باس بکرێن .

نۆڤەمبەری ٢٠٢٣

سەرچاوە : ئەمانی (خانەقای میرزا) .. نووسینی (میران ئەبراهام) .

ئیسرائیل و ئێران.. عوسمان حاجی مارف

ئەو هەڕەشانەی کە بوونە هۆی زیاتر پەرەسەندنی بارگرژی نێوان ئیسرائیل و ئێران، دەرئەنجامی ئەو گۆڕانە بوون کە ئیسرائیل دژ بە بوونی ئێران لە سوریا بەدەستی دەبرد، ئەم گۆڕانەی ئیسرائیلیش کەشکردنی ئێرانە بە شێوەکی فراوانی ناوچەیی.
دیان ساڵە ناوچەکە توانیوێتی ژیان لەگەڵ ململانێی سەبری نێوان هەردوو ئێران و ئیسرائیلدا بەسەر بەرێت. بەڵام هەرشی تەسەندنەوەی ڕاستەوخۆی ئێران بە سەر ئیسرائیل، وەڵامدانەوەی ئیسرائیل بۆی، زەنگێکی هەشداری مەترسیدار دەربارەی توندبوونەوەی ئەو بارگرژیە بە دەرهاتی ناوەڕاست لێدەدا، ئەوەی لە ڕابردوودا وا بیردەکرایەوە مەحاڵە ئەو بارگرژیە بتەقێتەوە، بەڵام ئەو هەرشانەی بەرامبەر یەکتر نمایشیان کرد، پەیامێکی وەهای ڕاگەیاند، کە هەندێ لێکدانەوە پێیان وایە، ئەو تەقینەوەیە لە هەر ساتێکدا بێت، ئۆگەری ئەوەی هەیە ببێتە واقیع، بەم شێوەیە ململانێی سەبری درێژخایەنی نێوان هەردوو وڵات بەئاشکرا ڕوویدا.
ئەو باوەڕەش کە جەخت دەکات لەسەر ئەوەی ئەم ململانێیە ناتەقێتەوە، لە لایەک لەسەر بنەمای ئەو ئاراستەیەی کە ئەمریکا ڕۆگە نادات شەڕی ئیسرائیل و ئێران هەبگیرسێت، هەروەها لە ئاستی دنیاو ناوچەکەدا بە هیچ جۆرێک لایەنگری بە ئەو شەڕە لە ئارادا نیە، ئێرانیش لەئێستادا بەرژەوەندی نیە بچێتە شەڕکی گەورەی ناوچەیەوە، چونکە

شەڕکی لەو شەوێ، ئێرانی دەکەشایە ناو ململانێکی بەکۆتایی وێرانکارو مەترسیدار، بە سەر دەستپاتی کۆماری ئیسلامی.
خولقاندنی شەڕکی فراوانی ناوچەیی گۆڕاوکە تەنها ئیسرائیل بە نوێنەرایەتی ناتانیاهۆ بەدوایەوێ، ئەوەش بە دەرچون لەو قەیران و بنبەستیانەی لەناو غەززەو لە ناوخۆی ئیسرائیلدا دەرگیری بووە، دەنا هیچ ووەاتەک بە هەڕەچاوکردنی ئەو ئاڵوگۆڕانەی لە ناوچەکەدا پێشبینی دەکەن، رودانی ئەو شەڕە لە دڕی بەرژەوەندی خەیان و دژ بە گەڕانەوەی سەقامگیری بە دامەزراندنی سەرمایەگوزاری لە ناوچەکەدا دادەنێن. هەرچەندە وەاتانی ناوچەکە تاادەیەکی گونجاو سەرکەوتوو بوون لە دابڕاندنی خەیان لە کاردانەوەو هووبووونەوەی نەوان ئێران و ئیسرائیل، بەڵام لە بەردەم ئۆگری تونددبوونەوەی دۆرەیەکی دیکەی ململانێدان کە مەترسی بە سەر ئاسایشی ناوچەکە دەهێنێتە ئاراوە.
لەهەرحاڵدا ئەو گەڕانکارییەی لە ململانێی ئێران و ئیسرائیل بە وەاتانی هەژەمۆنیاست بارگرژیەکی مەترسیداری نیشاندا، بەو مانایەی کە پەیوەستە ئەو وەاتانە خەیان ئامادە بکەن بە مامەڵەکردن لەگەڵ ئۆگری سیناریۆی شەڕی ئیسرائیل و ئێران، نەک بەردەوام بن لە گرەوکردن لەسەر ئەوەی کە ئەم شەڕە هووناداتە.
لە هەمان کاتدا ترسی ئەوەش هەیە کە دەیان ساڵەی دوژمنایەتی ئیسرائیل و ئێران، بەجیا لەوەی لەکدانەوەکان و دەخەکە ئەوە نیشان ئەدات، کە ئۆگری هووداندنی ئەم شەڕە بە دور دەبینرێت، بەڵام لەکدانەوێکتش هەیە، هەتی ئەوەش ناکاتەوە کە ئەم ململانێیە لەدەست دەرچێت و بگەڕێت بە شەڕکی هەمەلایەنە، بەتایبەتی کە سوپای ئیسرائیل هەرشە دەندانکانی بەسەر غەززە بەردەوامە.
سەانەکە ئیسرائیل و ئێران شەڕی بە وەکالەتیان ئەنجامداوە، تاران تەڕکی میلیشیای هاوپەیمانی لە سەرانسەری ناوچەکەدا دروستکردووە، کە هەرشەکانیان ئاراستەی ئیسرائیل کردووە، لە بەرامبەریشدا گومانی کوشتنی زانایانی ئەتەمی لە ئێراندا هەیە و سەدان هەرشی ئاسمانی دەستپێکردووە لەسەر هەزەکانی ئێران و هاوبەشە چەکدارەکانیان بەتایبەت لە سوریا، سەبارەت بەو سیناریۆیانەی کە ئیسرائیل بەرنامە ئەتەمیەکەی ئێران بکاتە ئامانج، بەشەویەکی بەرچاوە.
ستراتیژی ئێران لەسەر بنەمای بەکارهێنانی تەی میلیشیاکانی خۆی، هەوێداوە بە دەرکردنی ئەمریکا لە ناوچەکە و فشارخستنە سەر ئیسرائیل، لە هەمان کاتدا دیوەت خشی لە شەڕکە دوور بخاتەوە. تاقمەکانی سەر بە ئێران لە ناوچەی هەژەمۆنیاتی ناوەاست، بریتین لە حەماس و جیهادی ئیسلامی لە غەززە، حزبوڵا لە لوبنان، حوسیەکان

لە یەمەن و چەند گروپێکی چەکدار لە عێراق و سوریا، و وەک هێزی پشتیوانی بەرگری ئێران کاردەکەن.
ئێران لە ڕۆژگاری ئەم میلیشیایانە سەرکەوتوو بووە لە کەبەکە لەگەڵ زلهێزە تەقلیدیە ناوچەییەکان لە ناوچەکەدا، بەو پێیەی پشتیوانی ڕاستەوخۆ یان ناڕاستەوخۆی زیاتر لە ٢٠ گروپی چەکدار دەکات، کە زۆرینەیان واشنتۆن بە تیرۆریست پێناسە کردون.
خاڵەکیش کە پەیوستە بە هەند وەریگرین، ئیسرائیل توانای ئاوێ نییە بە تەنیا بچێتە ناو ئێپراسیۆنی شەڕکی فراوانی ناوچەییەوە، بەڵکو پێویستی بەیارمەتی ئاو هێزی ئەمریکا دەبێت کە لە کەنداو جێگیرکراون، بەڵام ئیدارەی ئەمریکا ئامادەیی نیشان نەداوە بەشداری هەر پرسێیکی شەڕی فراوان لەوجۆرە بە پشتیوانی لە ئیسرائیل بکات.
گورزی ئێران ئاوێ پشتڕاست کردەوە کە پێژەی پاراستنی ئیسرائیل هێشتا پشت بەو زلهێزانە دەبەستێت کە لەووی سیاسی و ئەمنی و سەربازیەوە سپۆنسەریان کردووە، بەتایبەتی بە دەستوەردانی ئەمریکا و بەریتانیا لە خستنەخوارەوەی زۆربەی ئاو مووشەک و فڕۆکە بێفڕۆکەوانانەی کە لایەن ئێرانەوە هێدەدرێن.
دوای هێرشە موشەکیەکانی ئێران بە سەر ئیسرائیل، ناتانیاهۆ دەگەڵتەوە بە گەڕانەوەی وێناکردنی ئیسرائیل وەک "قوربانی"، بۆئاوەی شەرعیەتێکی نوێ لەناو ئیسرائیل بەدەستبهێنێت و هاوسۆزی بە خۆی بگەڕێنێتەوە، بەتایبەتی لایەن ئیدارەی ئەمریکاوە، بەڵام بەگشتی وەها دەتەبەرچاو کە ناتانیاهو شەرعیەت و متمانەی خۆی لەدەستداوە بە تایبەتی دوای شکستی ستراتیژی لە غەزە.
بەیە ئاو پرسیارە دەتەپشاوە کە سەرۆک وەزیرانی ئیسرائیل لەم کاتەدا تا چەند سوودی لە لەدانی ئێران وەرگرتووە بە گەیاندنەوەی وێنایەکی ئەرێنی لە ئاستی ناوخۆیی و دەرکیدا، بەتایبەت کە هەمیشە بزووتنەوەی حەماس خۆی بە ئێرانەوە گرێداوە، هەبەتە پاکتاوکردنی خەڵکی غەزە هەڵی کردنەوەی هیچ دەرگای شەردنەوەی ریسوایی بە ناتانیاهو نەکردەتەوە، دوای وەستانی شەڕی داگیرکاری غەزە، ناتانیاهۆ وەک تاوانبارێک لە بەردەم دادگادا ڕوبەڕوو دەبێت.
هەروەها ڕۆژنامەی ئەمریکی نیویۆرک تایمز ئاماژەی بۆدا کە بایدن لەبەرامبەردا متمانەی بە نەتانیاهۆ لەدەستداوە، بە شێوەیەکی تایبەت نیگەرانی خۆی دەربڕی سەبارەت بە هەوڵەکانی نەتانیاهۆ بە ڕاکێشانی ئەمریکا بە ناو شەڕکی فراوان.
وەڵامدانەوەی ئیسرائیل بە هەڕشی ئێران بەپلەی یەکەم پشت بەستن بوو بە هەوڵستی ئەمریکا و حیساباتی واشنتۆن و جێ بایدن، بەڵکو

حسابات‌ێک بۆ دۆخەکە بکەن، ئاوڕش لە هەستیاری دۆخی ناوچەکەو دەست پێدەکات تا دەگاتە حیسابات‌ی هەڵبژاردن لە ئەمریکا، بەڵام بایدن لە پێیوەندیەکی تەلەفۆنیدا هۆشداری داوەتە ناتانیاهۆ کە ئەمریکا لەگەڵ ئیسرائیل بەشداری لە هەرشی پێچەوانە بە سەر ئێران ناکات.
لەکاتێکدا ئەمریکا لە پێیوەندی بەردەوامدایە لەگەڵ ئێران، لە هەگبەی بەشی بەرژەوەندیەکانی باڵیۆزخانەی سویسرا و جەخت لەوە دەکاتەوە کە کۆنتڕۆڵکردنی ململانێکان هەنگاو ببێتە هۆی دروستبوونی دۆخێکی کارساتبار لە ناوچەکەدا، بەرپرسانی ناوچەکە هۆشداری دەدەن لەوەی کە پەرەسەندنەکان هەنگاو ببێتە هۆی جەنگێکی بەرفراوان.
ئاوڕی پەیوستە ئاماژەی پێبدەین چارەنووسی هەژموناتی ناوەڕاست لەم دۆخەی بارگژی ئێستای نێوان ئێران و ئیسرائیل، ئەتوانین بڵێین بەجۆرێک لە هەوادا هەڵواسراوە، تا هێرشەکانی ئیسرائیل بەسەر غەززە بەردەام بێت، بەشێک لە ئیسرائیلیەکان بیر لەوە دەکەنەوە کە چ وەڵامێکی تر بە هێرشەکەی ئێران بکەنە ئامانج، ئەگەرەکانی دوبارە بۆنەوەی وەڵامدانەوەی ئیسرائیل بە هێرشەکانی ئێران، ئاماژە بۆ ئەوە ئەدا کە گوایە بیر لەوە دەکەنەوە، لەوانەیە هێرشی ئاسمانی بە سەر بنکە سەربازیەکان یان بارەگاکانی حکومەت، یان هێرشکردنە سەر بارەگاکانی سوپای پاسدارانی ئێران لەخۆ بگرێت.
لە کاتێکدا ناتانیاهۆ و بەرپرسانی ئیسرائیل داوای دەستپێکردنی هێرشێکی گەورە بە سەر ئێران دەکەن کە هەنگاو بەرنامە ئەتەمیەکەش لەخۆ بگرێت، بەڵام بەگشتی ئیسرائیلیەکان جەری هێرشەکانی ئێران بە سەریان، بە سەرکەوتن بە خەیان ئەژمار دەکەن، دوای ئاوڕی نزیکی هەموو مووشەک و فڕۆکەوانەکانی ئێران خراونەتە خوارەوە بەبێ ئاوڕی هیچ کاریگەریەکی بەرچاویان هەبێت. بەگشتی دەتوانم ئاوڕ بەم لە گەڵ هەر بارگرژی و بونی دۆخێکی دژواردا، هەڵگیرسانی شەری گەورەی نێوان ئێران و ئیسرائیل بەدوور دەزانم.
لەبەر هەشنایی هێزەستە نەوەوەتیەکان و نەبوونی جەش و خرۆشی ئەمریکا بە پەرەسەندنی شەڕەکە، ئیسرائیل خۆی لە دووڕیانێکدا دەبینێتەوە کە ئاگرتنی لەدان لە ئێرانیان یان دواخستنی، نە گونجاندنە بە ئاوڕی کە ناتانیاهو لەگەڵ بارودۆخی ئێستادا خۆی هەکبخات، چونکە دواتر سەختە بۆی بتوانێت شەڕەکی گەورە بخولقێنێت کە ئومێدی دەرچونێتی لەو قەیرانەی بەرەوەیەتی.
ئیسرائیل بە لاوازترین ساتەکانی خۆیدا تێدەپەڕێت، هاوسەزی هێوتی شەڕی غەززە و بەرەی ناوخۆ هێرشاوەتەوە، هەروەها هیچ کەدنگیەکی سەربازی و سیاسی ئیسرائیل لەسەر لەدانی کونسوڵخانەی دیمەشق نەبوو، بەڵکو وەک شکستێکی تر بە ناتانیاهۆ تەمار کرا.

ئەم هەرشانە ڕوبەڕووبونەوەکانی نێوان ئێران و ئیسرائیلیان لە سەبەر و لە ڕێگەی بە وەکالەتەوە هێنایە دەرەوە، بە ئاشکرا ئیسرائیل هەوڵەدات بیکاتە شەڕێکی ڕاستەوخۆ لە بەرامبەر یەکتردا.
ئەو ڕێگایانەی کە ماوەتەوە بۆ ڕزگارکردنی ژیانی ناوەڕاست لە سیناریۆیەکی کارەساتبار، لە ڕێگەی ڕێکخستنی ناڕەزایەتی جەماوەری بەرفراوانی جیهانیەوە هەوڵدانە بۆ ڕێگرتنی تەواوی ئۆگرانەکانی ڕودانی شەڕی فراوان لە ناوچەکەدا، وەستانی داگیرکاری ئیسرائیل بەسەر فەلەستین، هەوڵەشانەوەی میلیشیاکان، دامەزراندنی دەوڵەتی فەلەستین،...
ئەوەی لەم نووسینەدا بە گشتی بە ئارامی لە ناوچەکە، دەبێت حسابەتی جدی لەسەر بکرێت، پێویستی بە ئاوگۆڕکی جدی هەیە لە پێکهاتەی هەردوو حکومەتی ئێران و ئیسرائیل، هەتا ئۆگر لە ڕێگای چاکسازیشەوە بێت لە گیانی ئارایشی پێکهاتەی هەر دوو ئەو حکومەتەدا، ئەتوانێ ڕێگایەک بێت بە کۆتایی هێنان بە دۆخی جەنگ و ناسەقامگیر کە دوو دەیە زیاترە ناوچەکە تیا غەرق بووە.

گفتوگۆ لەگەڵ خاتوونی شۆکار(هەناسە هەژار سەباح).. هەڤپەیڤین- کامەران حاجی ئیلیاس

هەناسە هەژار: ڕەنگ کلیلی هەموو تابلۆیەکانە

هەناسە هەژار: ئەلف و بێ هونەری نیگارکردن بەشێوەی زانستی لە پەیمانگا فێربووم
خاتوونی شۆکار(هەناسە هەژار سەباح) ، یەکێکە لەو شۆکارانەی کە خاوەن بەهرە و سەلیقەیەکی جوانی نیگار کردنی هەیە،ئۆکاتە قوتابی دەبێت لە قۆناغی بنەڕەتی دەستی ڕەنگینی خۆی دەسەلمێنت بەجۆرێك بەشداری سەرجەم چالاکیەکانی ناو قوتابخانە دەکان بە تایبەتی هونەری نیگار کردن، ئەمەش دەبێتە هۆکارێك بۆ ئەوەی

بچێتە پێمانگەی هونەرە جوانەکان بۆئەوەی پەرە بە هونەری خۆی بدات لە ئێستادا قوتابی قۆناغی چوارەمە بە شداری چەند پیشانگایەکی هاوبەشی کردوە. لەکاتی کردنەوەی پیشانگای ساڵانەی پێمانگای هونەرجوانەکانی (لاوگ) لە هۆڵی میدیا ی شاری هەولێر لە 27/5/2024 خاتوو هەناسەش بەچەند تابلۆیەك بەشداری پیشانگایەکەی کرد بوو بەچەند پرسیارێك بەسەرمان کردوە.

هەڤپەیڤین- کامەران حاجی ئیلیاس

***سەرەتا بزانین (هەناسە هەژار) چۆن ئاشنای هونەری شۆکاری بوو؟**

- بەهۆی ئەوەی لە ماڵەوەمان کۆشکی هونەری لەنەوخێزانەکەمان هەبوو، بەهۆی ئەوەی باوکم دڕچووی بەشی شۆکاری پێمانگای هونەرجوانەکانی هەولێر دایکشم دڕچووی بەشی شانۆی هەمان پێمانگا بوو، ئەمە کۆشە هونەرییە فاکتەرێك بوو بۆ ئەوەی ئەو بەهرەی من هەمە زیاتر گرنگی پێبدەم رووبکەمە هونەری وێنەکێشان.

***کێن ئەوانەی هاوکار وپاڵپشتیان کردویت؟**

-جگەلەمامۆستایەکانم دایك و باوکم رۆڵەکی زۆرباشیان هەبوو بۆ پاڵشتی و هاوکاری کردن، بۆیە هەمیشە منتباریانم.

***بیرۆکەی تابلۆکانت لەچییەوە سەردەگرێت؟**

- سەرچاوەی بیرۆکەی تابلۆکانم زۆرن بەڵام بەشی زۆریان لە سروشت و خەیاڵ سەرچاوە دەگرن.
- **بەکارهێنانی هونەرەندانی کورد و جیهانی سەرسامیت؟**
- بۆ تابلۆی زۆرێك لە هونەرمەندان سەرسامم ، بەجۆرێك کاریگەریان لەسەر من هەبووە لە کوردەکان (محەمەد عارف،دارا محەمەد عەلی ،ڕەوەند جعفەر..) لە جیهانیش (ڤانگۆخ،سیزان..).

***تاچەند پێمانگای هونەرجوانەکان هاوکارت بووە لە پێشڕەوونی توانستی هونەریت؟**

-راستە من بەهرەی هونەریم هەبوو، بەڵام ئەلف و بێ هونەری نیگارکردن بەشۆی زانستی لە پێمانگا فێربووم،هەکارێك بووە بۆ پێشڕەوونی توانستە هونەرییەکانم، بۆیە هەمیشە سوپاس گوزاری مامۆستایەکانم.

***ڕەنگ فاکتەرێکی گرنگی هەرتابلۆیەکە، تۆ زیاتر لەسەر چ**

ڕەنگەكانت كاردەكەیت؟

-ڕەنگ كلیلی هەموو تابلۆیەكانە، من كار لەسەر زۆربەی ڕەنگەكان دەكەم بەڵام زیاتر حەز بە ڕەنگی (مەر وپرتەقاڵی) دەكەم.

***هونەری شۆكاری یەكێكە لەو هونەرانەی كە، پێویستە بە وردگەران نەكات تۆ چی دەڵێت؟**

-زۆر جار پیشانگای چەند هونەرمەندێك دەكرێتەوە، بۆ ئەوەی خەیان لە پیشانگایەكدا ئامادە بن ئەمە ئەو دەگەیەنێت، كە تابلۆ خۆی قسەدەكات پێوستی بە وردگەر نییە لەبەر ئەوە تابلۆی هونەری بینەر خۆی دەتوانێت خوێندنەوەی بۆ بكات.

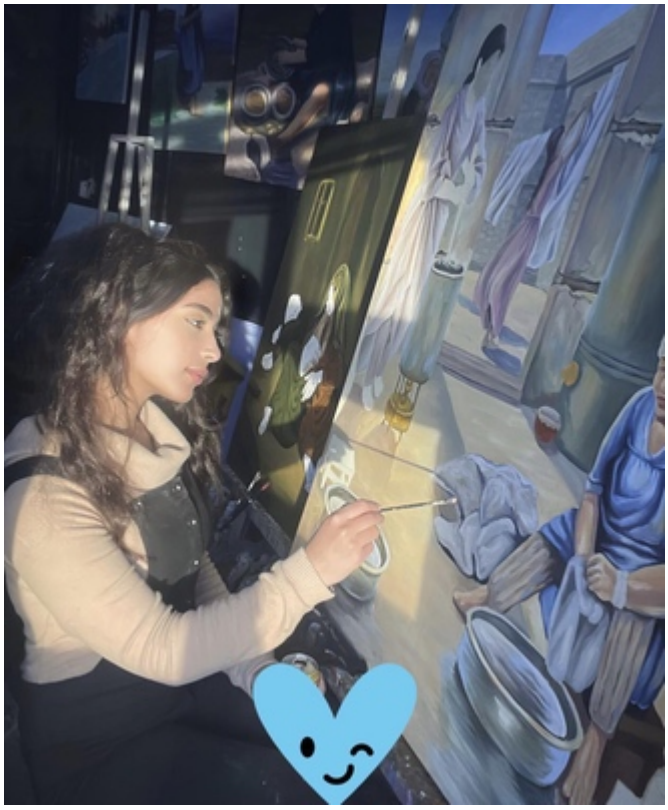

nlan412_ on Pinterest & IG

نامەیەکی کراوە لە کوردەکەوە بە پاشا و سەرکردەکانی عەرەب

بەمبە قورمیشکراوەکەی ئێران و وڵاتانی ناوچەکە و کورد

هەندێک دەڵێن شەڕی هەشت ساڵەی نێوان عێراق و ئێران سەدام حوسێن هەڵیگیرساند بۆئەوەی وەک تاکە سەرکردەی ناوچەکە دەرکەوێت و تەواوی عەرەبستان بخاتە ژێر کەفی خۆی، هەندێکی دی دەڵێن ئێرانی شۆڕشی ئاخوندەکان، هەر لەسەرەتاوە سیاسەتی هەناردەکردنی سیستمی نوێیان بە وڵاتانی ناوچەکە هەبوو.
هەر یەکێک لەو دوو بۆچوونە ڕاستییەکی مێژوویان تێدایە.
ڕاستە، سەدام خۆی بە قائید و پاڵەوانی ڕزگاری نەتەوەیی (ئوممەی عەرەبی) ناوزەدکردبوو، بەو ئاراستەیەش هەوڵەکانی دەست پێکردبوو، تاڕادەیەکیش بە کەم سەیری مالیک و میرەکانی کەنداو و سەرکردەکانی عەرەبی دەکرد، لەبەرئەوەی قەزافیش هەمان خوونی هەبوو، وەک دوژمنی باوەکوشتە سەیری دەکرد، بەڵام کە تێگەیشت ئەوە لە خوونکی نزیک زیاتر هیچی دی نییە، بەڵای ئەفریقای بادایەوە و کەوتە کوتینەوەی عەرەب، تەنانەت بەداگیرکاری خاکی خەڵکی دیکەی تاوانبار دەکردن.
سەدام بە سەرپێخستنی ئەو خوونەی سەرجەڵەی خۆی گەیاندبووە سەر پێغەمبەری ئیسلامان. وەک دەستپێکێک بە ئەو خوونە بە زەبری کوتەک هەزەکی مرۆیی گەورەی دروست کردبوو کە لە دەندایەتیدا گاڵتەی پێ نەدەکرا. خۆشی مەڵێی لە هەریەکێک بکردبایە، لەناوبردن و کوشتن چارەنووسی بوو، تەنانەت دەستی لە دەسەزترین و نزیکترین کەسیشی خۆی نەدەپاراست. ئەمەش خەسڵەتی ئیمپراتۆرەکان بوو، واتە لە هەوڵی زیندووکردنەوەی ئیمپراتۆریەتی عەرەب بوو.
بەڵام ئەوانەی هیچ یەکێکیان ئەوە نەبێت ناکەنەوە کە ئێرانی شۆڕشی ئاخوندەکان چاوی لە داگیرکردنی هەموو وڵاتانە بوو کە بەشێک لە دانیشتوانەکانیان سەر بە مەزهەبی شیعەن. هەوڵی داگیرکردنی ئەو وڵاتانەش بە سەردەمی پاشاکانی فارس دەگێڕنەوە کە بەردەوام ویستیویانە ئاوی کەنداو و دەریای سپی ناوەڕاستیان لە ژێر چنگدا بێت.
بەدیوێکی دیکە، ئەوانەی کێن خاوەنی ئیمپریاتۆریەت بوونە، بەردەوام خوون بە زیندووکردنەوەی دەبینن، هەنگێ لە بەشە ئەووپییەکەی جیهان ئەو خوونە بەو شێوەیە نەبێت، بەڵام لە وڵاتانی ئیسلامیدا خوونەکە زیندووە. ئەگەر هەڵفتارەکانی ئێستای ئێرانییەکان لە عێراق

بکەینە پۆوەر، بە ئاسانی بۆمان ڕوون دەبێتەوە کە ئێران لە پێناو خۆنە دەرینەکەیەوە شەڕی بە عێراق فرۆشتووە کە هەشت ساڵی خایاند. بۆیە ئێستاش، وەک ئاوڕی دەزانە عێراقیش وەکو وڵاتێکی خۆی فرە نەتەوە و فرەمەزهەب، بەڵام لە دەرەوەی مەزهەبی شیعە هیچ کەسێکی بەهێزی لە پۆستە سیادییەکان قبوڵ نییە، یان دەبێت بیکاتە بووکەڵەی سیاسەتەکانی، یان بە بیانوویەک لە مەیدانەکە دووری دەخاتەوە، وەک دەڵێین دەیکاتە "بەردی بن گۆمە". ئەگەرنا ئێران کەشێکی لەگەڵ دزی و گەندەڵی لە عێراق و خۆ دوورەمەندکردنی بەرپرسان لەسەر حسابی هاووڵاتیییە بچارەکانی عێراق نییە، چونکە وەک ئیمپراتۆرەکان خۆدوورەمەندکردن بە مافی کەسانی خاوەن پێستی سیاسی دەزانێت و لە ئێرانیش ئەوە باوە، وەک بەڵێی لە ئاسمان ئەو پشکە دیاریکرابێت. واتە ئەوانەی بە بیانوویەک دەردەکرێن، ئەوانەن کە نەچوونەتە ژێرباری سیاسەتەکانی ئێران، بەڵام بە ئاوتکردنیان سیاسەتی گەندەڵیان دەداتە پاڵ، چونکە لە ئاستی جیهانیدا گەندەڵی کارەکی نەخواستراوە و خەڵکی ڕەشۆکیش ڕەقی لێیە. واتە ئەو بیانوویە بە ئاسانی دەچێتە سەر.

لە (هەشتاکانی سەدەی ڕابردوو) عەرەب لە شەڕی نێوان ئێران و عێراقدا پشتی سەدامیان نەگرت، چونکە هەترەشیان لە هەوە و ڕەفتارەکانی سەدام چووبوو، بۆیە خۆیان نەکردە خاوەنی شەڕەکە، نەمان یان نابووت بوونی سەدامیان پێ باشتر بوو، لەبەرئەوەی لە مێژوو و ئامانجی شەڕەکانی نێوان فارس و عەرەب بە ئاگابوون. هەرچەندە سەدام بانگەشەی ئەوەی کرد، ئەو شەڕە بەرگریکردنە لە بەوابەی شەرقی ئوممە، بەڵام ئەوە نەدەگەیشتە گوێچکەی پاشا و سەرکردەکانی عەرەب، ئەگەرچی یەکێکی وەکو عەلی عەبدوڵا ساڵحی سەرکەی یەمەن بە لیوایەک بەشدار بوو، بەڵام لە ئاست هەوڵەکانی ئێران هیچ نەبوو، چونکە ئێران لەو هەوڵەیدا چەکی مەزهەبگرایی بەکارنەهێنا. سەدامیش لەوەدا درێغی نەکرد کە شیعەی بە دەستی شیعە بە کوشت دا.

کاتێک لە ئابی ۱۹۸۸ ئیمان خومەینی بە ناگرتنی شەڕ لەگەڵ عێراق ڕازیبوو، ئەوە بە سەدام حوسێن سەرکەوتن بوو، هاوکات منەتکێش بوو بەسەر سەرکردەکانی عەرەب و هێندەی دی بای چووە بن کلکی کە کار بە خۆنەکەی بکات. ئێرانیش لای خۆیەوە ئەو هەوانەی سەدامی پێ خۆشبوو، چونکە دەیزانی ئاژاوەیەک دروست دەبێت و کەمگەی نەودەوڵەتی زەدەیی لە هیچ سەرکردەیەکی عەرەب قبوڵ ناکات گەمە بە چارنووسی نەوتی کەنداوەوە بکات. دواجار بە کردەنی ئەوە ڕوویدا کە ئێران پێشبینی کردبوو. ئەوەتە لە گۆڕینی ژەمی عێراق لە ۲۰۰۳دا ئەمریکا ناوەڕۆ و گفتوگۆیەکی دوورودرێژی لەگەڵ ئێران کرد

کە حەتمەن ئێران بە مەرج و بە دەستکەوت ناچێتە سەر هیچ مەزەک لەگەڵ ئەژئاوادا، تەنانەت لەسەردەمی ئەنجوومەنی حکومەتی شیعەکانی عێراقیشی وا لێهاتبوون یەک هەنگاو بە ئاگادارکردنەوەی ئێران نەهاوێن. ئێستا بە شێوەیەک لە شێوەکان وەک بەشێک لە ئێران مامەڵە لەگەڵ ئیدارە و داهاتی عێراق دەکات. هەر سونەیەک، سەر قیت بکاتەوە بە تیرۆریست تەماتباری دەکات، هەر کوردێکیش نەچێتە ژێر باری سیاسەتەکانی بە ئیسرائیلی دووەم تاوانباری دەکات.
بە مانایەکی دیکە، ئێران عێراق نییە و بەهەزی دڕاوەی ناوچەکە ناکەوێ، بەڵکو بەهەزتر دەبێت و دەتوانێ لەیەککاتدا پایتەختی چەند وڵاتێکی ناوچەکە بە تورکیاوە ئاماژ بکات. کەواتە بۆ ئێوەی پادشا و سەرکردەکانی عەرەب تووشی هەمان هەڵەی هەشتاکان نەبنەوە کە لە ترسی بوونی سەدام حوسێن بە قائیدی ئوممەی عەرەبی لە شەڕی هەشت ساڵەی لەگەڵ ئێران پشتیان نەگرت، نابێت ئێستاش لەترسی ئێوەی کورد دەبێتە ئیسرائیلی دووەم لە هەوڵکانیدا پشتی کورد نەگرن، بە پێچەوانەوە لە بەرژەوەندیان دایە لە دامەزراندنی دەوڵەتی نەتەوەیی خۆیدا بەهەموو شێوەیەک پشتی کورد بگرن، ئەگەرنا ئێو هەوڵەی ئێران زوو یان درەنگ بەر دەرگەیان لە دەگرێت و بۆچکیان دەهێنێ. بەڵام ئەگەر پشتی کورد بگرن، دەتوانن هەم خۆیان لە شەڕفرۆشتنەکانی ئێران بپارێزن، هەم کۆمەک لەو قەرزە بە کورد بدەنەوە کە بەدرۆزایی مێژوو بەناوی ئایینی ئیسلام بەشداری لە گۆشەسەندن و پەرەپێدانی شارستانیەتی عەرەب کردووە. ئەم قسەیە بە تورکیاش ڕاستە، لەبری ئێوەی دژایەتی دەوڵەتی کوردی بکات، دەبێت لە دامەزراندنیدا هاوکار بێت، چونکە ئەو باهەزەی ئێران هەیکردووە، گشت ناوچەکە دەگرێتەوە و گەراشی لە تەواوی ناوچەکە هەیە و ژێراوژێر کاری باشیشی بۆ کردووە، واتە بەمبەقورمیشکراوەکەی داناوەتەوە.

مانگی پێنجەم لە کێبڕکێی (خۆشەویستی لە سەردەمی

شەرپەنجە)دا.. نووسینی: ستیڤان شەمزینی

ستوونی هەرە گرنگی فەلسەفە لە دوای رۆشنگەرییەوە ئەویە چۆن بژین

خەم: جارێک وتت مردن هێندە ناخۆش نییە، گەر وا بوایە کەسێک دەگەڕایەوە!، لە راستیشدا دیمەنی ئاوابوون جوانتر خۆی دەنوێنێت وەک لە هەڵاتن.
من: مرۆڤ هەرچی داهێنا بۆ لە بیربردنەوەی مردن یان فەرامۆشکردنی بوو، بەڵام ناکام مایەوە!، بۆیە بۆوا دەکەم مرۆڤ بۆ ژیان لە دایک نابێت، بەڵکو بۆناو ژیاندا تێدەپەڕێت بۆرەو مەرگ.
خەم: هێندە شیرین باسی مەرگ دەکەیت، وەک ئەوەی پەسنی عاشق بۆ مەعشوقەکەی بێت!. تۆزە بۆناوبانگەکە جێخت لەسەر ئەوە دەکاتەوە هەرچی وتی "بژی مەرگ" بۆ ڕاڤایی فاشیستە.
من: باسکەی ئەمە لە دژەوەی سیاستە، قسەکردنە لەسەر "مەرگی ڕووت"، بۆ مانایەی مردن وەک ڕەهایەکی سروشتی سەیر بکەین. خۆ دروشمی من تۆاو پێچەوانەی دروشمە فاشیستییەکەیە، چوونکە بۆ دروشمی "بژی ژیان، بمرە مەرگ، نەفرەت لە سەرتان", ڕووبەووی نەخشیەکەم دەبمەوە، زەر جار ئەو مرۆڤانەی باسی مەرگ دەکەن، عاشقی ژیانن.
خەم: هەر چۆنێک پێناسەی مەرگ بکەین، لەنگ و ناتەواوە، چوونکە تاکە شتە ناکەوێتە ناو ژیانەوە، مرۆڤ دەتوانێت تەنها پێناسەی ئەو چەمکانە بکات لە ژیانیدا دەیانبینێت.
من: مردن ئاگرێکی تاریکە، دەتوانین بۆنی دوکەڵەکەی بکەین، من چەندان جار مردووم، هەموو حاڵەتێکی کەما جۆرەکە لە مردن، لەوە تێگەیشتووم مردن هێندە وەحشەتناک نییە، بەڵکو هەمان خەو و سکونی پێش لە دایکبوونە. بە ئەوەی بژین پێویستمان بە هەناسەدانە، بە مردنیش چاونوقاندن، هەرچەندە ئێستا نامەوێت چاوم دابخەم.
خەم: بەچوونکانی تە لەگەڵ ڕوانگەی قوتابخانەی وجودییەکان یەکدەگرێتەوە، ئەوان وتیان ژیان هەموو چیرۆکەکە نییە!!، بەڵکو مەرگ وەک ڕەهایەک دەخەنە پێش چاوی مرۆڤ، ئەمە بە ئەوەی ژیانیش ببوغزێنن.
من: هەروەک مارکس زیاتر سەرسامم بە "هیگل" بە تایبەت بە کتێبە هەرە بەناوبانگەکەی "فینەمینەلۆژیای ڕۆح"، کە هەر وەک چۆن "کاپیتاڵ" پێیوایە "لەدوا شیکردنەوەدا دیالێکتیکی هیگل بە فەلسەفەی مەرگ

ناوزەد دەکرێت". لە دیتنی منداا مەرگ ئەنجامی ژیانە. زیندەوەرێک تاکو نەژی ناشمرێت، ئەمە هەر ئەو فاکتە بوو لە سوکراتەوە درێژ بۆتەوە تاکو فرەید و شپنهاوەر. لەگەڵ ئەوشدا مرۆڤ دەبێت ئەو ماوە کورتەی لەبەردەستییەتی "ژیان" چڕی لە وەربگرێت.
خەم: فەلسەفە بەچوونکی کەنکرێتی نییە سەبارەت بە مەرگ، سیسرۆن دەیووت "فەلسەفاندن فێربوونە کە چۆن بمریت!". بەڵام ستوونی هەرە گرنگی فەلسەفە لە دوای ڕەشنگرییەوە ئەویە فەلسەفاندن فێربوونە کە چۆن بژیت. مارکس هەموو ژیانی فەلسەفیی خۆی بە ئەوە تەرخان کرد بێت کاری فەلسەفە بە تەنها شرۆڤەی جیهان نییە، بەڵکو گۆڕینییەتی بە جیهانێک مرۆڤ تێیدا هەست بە چڕی ژیان بکات.
من: مارکس فێلەسوفێکی ماتریالیستە، ئەگەرچی وەک فێلەسووفێک دەست پێدەکات، بەڵام بە کتێبی "کاپیتال" وەک ئابووریناسێکی سەرمایەداریی کۆتایی دێت، لە هیچ شوێنکدا مارکس ئاوە لە چەمکی مەرگ نادات‌ەوە، بەڵکو چاوی بڕیوەتە ژیان، مارکس فێلەسووفی ژیان و هیومانیزم بوو.
خەم: مارکس، لە ڕووی ماتریالیستییەوە درێژکراوەی "دیموکریتس"ە، بە بەچوونی ئەو فێلەسوفە یۆنانییە دێرینە جیهان لە ئەتەم پێکهاتووە، هیچ بوونێک لە دەرەوەی ئەتەم نییە، ئەم ڕوانگە ئەتەمیستییە بە پوختەکراوی دەگاتە سەردەمی مارکس، بۆیە مارکس بیر لە مردن ناکاتەوە، بەڵکو بە چەی باسی ژیان دەکات، وەک چۆن ئەبیکەریستەکان پێیانوایە مەرگ پەیوەندیی بە ژیانەوە نییە و ناکەوێتە نەو بازنەی ژیانەوە.
من: تا ئەو شوێنە لایەنگری "مارکس"م بیر لە کوالێتی ژیان دەکاتەوە، بیرکردنەوە لە ژیان کاری مرۆڤی مودێرنە.
خەم: بەدەر لەم باسە، ئەوەی جێگەی سەرنجە لە نێوان سۆفیست و ماتریالیستدا، لە نێوان موریدی ئیشراق و مرۆڤی نوێی خۆرئاوایدا، لە نێوان حیکمەتی بودا و تێزەکانی مارکسدا، ڕووخساری تەم بە نادیارەتەوە. کەکردنەوەی ئەو هەموو شتە ناکەکە لە خۆتدا کارێکی ئاسان نییە.
من: پرۆتاگۆراس لە سەدەی پێنجەمی پێش زایین وتی "مرۆڤ پێوەری گشت شتێکە"، هیچ فەلسەفە و ئایدیۆلۆژیەک بە پێی پێویست تەواو نییە، مرۆڤبوون پێوەری هەموو شتێکە، خەم بە موریدی هیچ شتێک نازانم، جگە لە بیرکردنەوە و ڕوانگەیەکی ئینسانیانە، ئەمەش بە تەنیا لە یەک شوێن دەست ناکەوێت، دەبێت هەر بەشەی لە جگەیەکەوە بهێنیت. ئەمە ڕەک پێشیمانبوونەوەی منە لە ڕەهاگەرایی بیری مارکسیزم، بگومان مارکس لە سەدەی بیست و یەکدا بژیابایە، مانیفێستی کەمانیستی نەدەنووسی!، یان لانیکەم بەو جۆرە نەیدەنووسی وەک لە

ساڵی ١٨٤٨دا نوسیوویەتی.
خەم: تا ئێرە هەموو شتێک ڕوونە، بەڵام هەمیشە فۆرمی بیرکردنەوەت لەگەڵ، چەند دیقەت دەدەم تێناگەم.
من: من زۆر قووڵم، دەریام، تۆ ناتوانیت لەسەر ڕووی دەریا جگە لە کەف هیچی تر ببینیت، بە ئاوەی مرواری لە ئەندێشەمدا بدەزیتەوە، دەبێت بگەیتە قووڵایی دەریای بیر و هەستم، لەوە تێدەگەیت ئەم دەریا مات و مەلوولە چەندین گەنجینەی گرانبەهای لە هەناوی خۆیدا شاردۆتەوە، وەرە، وەرە، بۆرەو قووڵاییەکەم، ئەی ئاو کەسەی ژیانی خەمت لەگەڵ بەش دەکەم.
خەم: کەواتە بۆچی هێندە لە ژیان دەترسیت؟ یان بۆچی گلەیی لە شانست دەکەیت لە ژیاندا؟.
من: سواڵکەری بۆر دەرگای ژیان نیم، هەمیشە بانگی مەرگ دەکەم، تاکو ژیان بەناچاریی خۆی بۆتەوە بۆر دەرگام. سەبارەت بە شانسی خەم لە ژیاندا، پەموایە مرۆڤ پەیوەندییەکی بۆتینی بە سروشتەوە هەیە، ئەستێرەی من لە درەوشانەوەدا نییە، چەند خەم ماندوو بکەم لە ژیاندا، بە نووسین یان هەر کارێکی دیکەوە سەرەنجام هەر تاریک دەبم. ئەستێرەی من ڕەنگە دوو سەد ساڵی تر بدرەوشێتەوە!، یان هەرگیز نەدرەوشێتەوە، پەموایە ئەستێرەکان کاریگەریی بەرچاویان هەیە لە هەڵکشانی بەختی هەر کەسێکدا، بۆیە هەمیشە یارم بە ئەستێرە پەناسە دەکەم لە شیعرەکانمدا.
خەم: تۆ ڕەشبینی و پێکەنینت پێکەوە کۆکردۆتەوە، لەو کاتەی دەبێت دۆستەنگ بیت تۆ پێدەکەنیت!.
من: بیرم نایەت کەی بوو گریام، ئەوانەی زۆر دەگرین یان گرفتارن بە خەمێکی زیاد لە پێویست گەورەکراوەوە یان کەشەی عەقڵییان هەیە، من هەر کاتێک پێدەکەنم مانای وایە ئازارەکم هەیە و بە پێکەنین بۆرەو ڕووی دەبمەوە، کە گریانیشم هات یان تێکستێک لە دایک دەبێت یاخۆ کارەساتێکی گەورە دەقەومێت.
خەم: هەمیشە ناڕازیت، ناڕازیتیەکەت لە شێوەی "پاستەناک" لەسەردەمی ستالیندا. ئەو ڕەمانەکەی ناوی "دکتۆر زیڤاگۆ"یە، بەڵام ئەو ڕەمانەی تۆ بەنیازیت بینووسیت ناوی "مۆتەکە"یە!. بەڵام ئەو لە سیاسەت، تۆ لە چی ناڕازیت؟.
من: لەگەڵ ئەوەی هیچ شتێک رازیم ناکات، شتێک نییە ببێتە مایەی دڵخۆشیم، جگە لە تاریکی هیچی ترم لە دیار نییە، بەڵام تاکە وشەیەک هەیە رازیم دەکات، بەڵکو دڵشادیم پێ دەبەخشێت، ڕووناکم دەکاتەوە، ئەو وشەیش "خەشم ئەوی"یە. بە هیوا نیم، بەڵام مەستی ئومێد نیم، ئومێدواریی نابێت ببێتە تریاک، بەڵە باشکەی ئەم جیهانە ڕەشبینەکان دروستیان کردووە، چوونکە خۆشبینەکان بە هەموو شتێک

رازین، لەگەڵ هەموو بارودۆخێکاندا خۆیان دەگونجێنن. لە ریشەوە حەزم بە چارەی ئەو مرۆڤانە نییە بە ئەوەی چرا دیار بێت، گرانی بە روونا کی دەزانن.
خەم: تۆ چیرۆکت زۆرە بە گەورەوە، وەک ئەو پیاوەی "ترۆتسکی" کوشت، بەڵام پێش مردنی، ترۆتسکی وتی، ئەو پیاوە نەکوژن چوونکە چیرۆکێکی هەیە بە گەورەوە، ئەمە داوا لە کانسەر دەکەین نەتکوژێت تاکو چیرۆکە بە بنەکەت بگەیتەوە.
٢٠١٨-١١-١١
کاتژمێر: دوانزە و بیست خولەک
نەخۆشخانەی گلیاد ئاینس

دز.. شیعر: احمد مطر.. وەرگێڕانی: پشکۆ ناکام

دزێک بە خشپەیی
خۆی کرد بە ماڵەکەما
سەعات و گۆدان
و
ملوانکەکەمی دزی
کون و قوژبن گەڕام
بە دوای دزەکا
کەل و پەلەکانمی دزی
لە بازاڕ و بەندیخانەکانا
گەڕام بە دوایا
بەڵکو دەستم کەوتەوە شتەکانم
بەڵام هیچم بە هیچ نەکرد
بەیارم یا :
تا لای پۆلیس نەوەستم
چوومە لای فەرماندەی پۆلیس
بە گرتنی دزێک ماڵەکەمی دزی
کاتێ شەرحی حاڵم کرد
سەعاتێکم لەوەی خەم

لە دەستیا بینی
ووتم : ببورە گەورەم
لەوانەیە دزی ماڵەکەم گیرا بێ
ئەو سەعاتەی وا لەدەستتا
لە باوک و باپیرم
ماوەتەوە بە میراتی
بە ڕەوە سەیری کردم
ووتی :
بیبەن بۆ ژووری ئینفرادی
دوای ساڵێک ئازاد کرام
بەیارم یا بچم بۆ لای قازی
بۆ شکات کردن لە :
فەرماندەی پۆلیس
و
دزێک ماڵەکەمی دزی
لە بەردەم گەورەی قازەکانا
بە گریان
بە دوای مافی خۆما ، وەستام
لەبەر دەمیا
گوێدانەکەی خۆمم بینی
پێمووت : گەورەم
دیارە گیراوە
ئەوەی ماڵەکەمی دزی
ئەو گوێدانە هی منە
گوێکانمم تیا دائێنا
دوای ئەوەی قازی
هاواری کرد : یاساوڵەکان
ئەم شەتە لابەن لەبەر دەمما
و
فەری بکەن ڕابگرتن لە قازی یانی چی
هەموو بە دەنگ بوون ، بە خەمەوە
دوای ساڵێک یان دووان
کەوتەوە بیرم
کە من لای جەنابی قازی بووم
بە پۆلە و هاوارەوە
چوومە لای جەنابی" والی"
هەموو شتەکم بۆ باس کرد

بە دوور و درێژی
ووتم گەورەم :
ئەمە ئەویە کە ووی یا
دز و فەرماندەی پۆلیس و قازی
هەموو بوون بە دوژمنم
بە زەردەخەنەوە سەیری کردم
ووتی : ئەترسم بێ
ملوانکەکەت ئەمەیە
کە وا لە ملی منا..!!
سەیرم کرد ملوانکەکەم
وا لە ملی جەنابی والی
ئەنجا " پەند"ەکە تێگەیشتم
خەم و هەر چیەکم هەیە
موڵکی " والی " یە
دز قەت نەهاتبوە ماڵەکەم
بۆکەمن خەم
" دز"ەکەی ماڵەکەی خەم بووم
""""""""""""""""""""

•
•
•
•